

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

INTEGRAAL VERSLAG
MET
VERTAALD BEKNOPT VERSLAG
VAN DE TOESPRAKEN

COMPTE RENDU INTÉGRAL
AVEC
COMPTE RENDU ANALYTIQUE TRADUIT
DES INTERVENTIONS

PLENUMVERGADERING

SÉANCE PLÉNIÈRE

woensdag

mercredi

23-01-2002

23-01-2002

14:15 uur

14:15 heures

AGALEV-ECOLO	<i>Anders gaan leven / Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales</i>
CD&V	<i>Christen-Democratisch en Vlaams</i>
FN	<i>Front National</i>
PRL FDF MCC	<i>Parti Réformateur libéral – Front démocratique francophone-Mouvement des Citoyens pour le Changement</i>
PS	<i>Parti socialiste</i>
PSC	<i>Parti social-chrétien</i>
SP.A	<i>Socialistische Partij Anders</i>
VLAAMS BLOK	<i>Vlaams Blok</i>
VLD	<i>Vlaamse Liberalen en Democraten</i>
VU&ID	<i>Volksunie&ID21</i>

<i>Afkortingen bij de nummering van de publicaties:</i>		<i>Abréviations dans la numérotation des publications:</i>	
DOC 50 0000/000	<i>Parlementair document van de 50e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer</i>	DOC 50 0000/000	<i>Document parlementaire de la 50e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif</i>
QRVA	<i>Schriftelijke Vragen en Antwoorden</i>	QRVA	<i>Questions et Réponses écrites</i>
CRIV	<i>Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (op wit papier, bevat ook de bijlagen)</i>	CRIV	<i>Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral définitif et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (sur papier blanc, avec les annexes)</i>
CRIV	<i>Voorlopige versie van het Integraal Verslag (op groen papier)</i>	CRIV	<i>Version Provisoire du Compte Rendu Intégral (sur papier vert)</i>
CRABV	<i>Beknopt Verslag (op blauw papier)</i>	CRABV	<i>Compte Rendu Analytique (sur papier bleu)</i>
PLEN	<i>Plenum (witte kaft)</i>	PLEN	<i>Séance plénière (couverture blanche)</i>
COM	<i>Commissievergadering (beige kaft)</i>	COM	<i>Réunion de commission (couverture beige)</i>

<i>Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers</i>	<i>Publications officielles éditées par la Chambre des représentants</i>
<i>Bestellingen:</i>	<i>Commandes:</i>
<i>Natieplein 2</i>	<i>Place de la Nation 2</i>
<i>1008 Brussel</i>	<i>1008 Bruxelles</i>
<i>Tel.: 02/ 549 81 60</i>	<i>Tél.: 02/ 549 81 60</i>
<i>Fax: 02/549 82 74</i>	<i>Fax: 02/549 82 74</i>
<i>www.deKamer.be</i>	<i>www.laChambre.be</i>
<i>e-mail: alg.zaken@deKamer.be</i>	<i>e-mail: aff.generales@laChambre.be</i>

INHOUD

Berichten van verhindering	1
HERZIENING VAN DE GRONDWET	1
Ontwerp van tekst houdende herziening van titel II van de Grondwet, om een nieuw artikel in te voegen betreffende het recht op gelijkheid van vrouwen en mannen (overgezonden door de Senaat) (1140/1 en 2)	1
- Ontwerp van tekst houdende herziening van titel II van de Grondwet, met de bedoeling er een bepaling in te voegen betreffende het recht van de vrouwen en de mannen op gelijkheid en de bevordering van de gelijke toegang tot door verkiezing verkregen en openbare mandaten (overgezonden door de Senaat) (1141/1 tot 5)	1
<i>Bespreking</i>	1
<i>Sprekers: Fientje Moerman, rapporteur, Joke Schauvliege, Laurette Onkelinx, vice-eerste minister en minister van Werkgelegenheid, Marie-Thérèse Coenen, Guido Tastenhoye, Koen Bultinck, Karine Lalieux, Els Van Weert, Magda De Meyer, Kristien Grauwels, Raymond Langendries, voorzitter van de PSC-fractie</i>	
<i>Bespreking van het enig artikel</i>	27
BIJLAGE	29
INTERNE BESLUITEN	29
COMMISSIES	29
SAMENSTELLING	29
INTERPELLATIEVERZOEKEN	29
INGEKOMEN	29
VOORSTELLEN	31
TOELATING TOT DRUKKEN	31
VERZOEK OM ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE	32
MEDEDELINGEN	32
COMMISSIES	32
VERSLAGEN	32
REGERING	33
INGEDIENDE WETSONTWERPEN	33
INGETROKKEN WETSONTWERP	33
ALGEMENE UITGAVENBEGROTING 2001	33
VERSLAG	33
ARBITRAGEHOF	34
ARRESTEN	34
PREJUDICIËLE VRAGEN	35
JAARVERSLAGEN	35
OVERLEGPLATFORM INZAKE VOORWAARDELIJKE INVRIJHEIDSTELLING	36
VARIA	36
STATISTIEKEN	36

SOMMAIRE

Excusés	1
RÉVISION DE LA CONSTITUTION	1
Projet de texte portant révision du titre II de la Constitution, en vue d'y insérer un article nouveau relatif au droit des femmes et des hommes à l'égalité (transmis par le Sénat) (1140/1 et 2)	1
- Projet de texte portant révision du titre II de la Constitution, en vue d'y insérer une disposition relative au droit des femmes et des hommes à l'égalité et favorisant leur égal accès aux mandats électifs et publics (transmis par le Sénat) (1141/1 à 5)	1
<i>Discussion</i>	1
<i>Orateurs: Fientje Moerman, rapporteur, Joke Schauvliege, Laurette Onkelinx, vice-première ministre et ministre de l'Emploi, Marie-Thérèse Coenen, Guido Tastenhoye, Koen Bultinck, Karine Lalieux, Els Van Weert, Magda De Meyer, Kristien Grauwels, Raymond Langendries, président du groupe PSC</i>	
<i>Discussion de l'article unique</i>	27
ANNEXE	29
DECISIONS INTERNES	29
COMMISSIONS	29
COMPOSITION	29
DEMANDES D'INTERPELLATION	29
DEMANDES	29
PROPOSITIONS	31
AUTORISATION D'IMPRESSION	31
DEMANDE D'AVIS AU CONSEIL D'ETAT	32
COMMUNICATIONS	32
COMMISSIONS	32
RAPPORTS	32
GOUVERNEMENT	33
DEPOT DE PROJETS DE LOI	33
RETRAIT D'UN PROJET DE LOI	33
BUDGET GENERAL DES DEPENSES 2001	33
RAPPORT	33
COUR D'ARBITRAGE	34
ARRETS	34
QUESTIONS PREJUDICIELLES	35
RAPPORTS ANNUELS	35
PLATE-FORME DE CONCERTATION RELATIVE A LA LIBERATION CONDITIONNELLE	36
DIVERS	36
STATISTIQUES	36

PLENUMVERGADERING

van

WOENSDAG 23 JANUARI 2002

14:15 uur

SÉANCE PLÉNIÈRE

du

MERCREDI 23 JANVIER 2002

14:15 heures

De vergadering wordt geopend om 14.32 uur door de heer Herman De Croo, voorzitter.
La séance est ouverte à 14.32 heures par M. Herman De Croo, président.

Tegenwoordig bij de opening van de vergadering is de minister van de federale regering:
Ministre du gouvernement fédéral présent lors de l'ouverture de la séance:
Laurette Onkelinx.

De **voorzitter**: De vergadering is geopend.
La séance est ouverte.

Een reeks mededelingen en besluiten moeten ter kennis gebracht worden van de Kamer. Zij zullen in bijlage bij het integraal verslag van deze vergadering opgenomen worden.
Une série de communications et de décisions doivent être portées à la connaissance de la Chambre. Elles seront reprises en annexe du compte rendu intégral de cette séance.

**Berichten van verhindering
Excusés**

Jef Tavernier, wegens ziekte / pour raison de santé;
Georges Lenssen, John Spinnewyn, Geert Versnick, wegens ambtsplicht / pour obligation de mandat;
Gerolf Annemans, Georges Clerfayt, Mark Eyskens, Raad van Europa / Conseil de l'Europe.
Stef Goris, Westeuropese Unie / Union de l'Europe occidentale;
José Canon, Jean-Pierre Grafé, Marcel Hendrickx, Martial Lahaye, Patrick Lansens, Josée Lejeune, Mirella Minne, met zending buitenslands / en mission à l'étranger.

**Herziening van de Grondwet
Révision de la Constitution**

01 Ontwerp van tekst houdende herziening van titel II van de Grondwet, om een nieuw artikel in te voegen betreffende het recht op gelijkheid van vrouwen en mannen (overgezonden door de Senaat) (1140/1 en 2)

- Ontwerp van tekst houdende herziening van titel II van de Grondwet, met de bedoeling er een bepaling in te voegen betreffende het recht van de vrouwen en de mannen op gelijkheid en de bevordering van de gelijke toegang tot door verkiezing verkregen en openbare mandaten (overgezonden door de Senaat) (1141/1 tot 5)

01 Projet de texte portant révision du titre II de la Constitution, en vue d'y insérer un article nouveau relatif au droit des femmes et des hommes à l'égalité (transmis par le Sénat) (1140/1 et 2)

- Projet de texte portant révision du titre II de la Constitution, en vue d'y insérer une disposition relative au droit des femmes et des hommes à l'égalité et favorisant leur égal accès aux mandats électifs et publics (transmis par le Sénat) (1141/1 à 5)

Bespreking

Discussion

De bespreking is geopend.
La discussion est ouverte.

Mevrouw Joëlle Milquet, rapporteur, verwijst naar het schriftelijk verslag.
Mme Joëlle Milquet, rapporteur, se réfère au rapport écrit.

01.01 Fientje Moerman, rapporteur: Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, collega's, een grondwetswijziging is niets lichtzinnigs. Daarom vind ik dat het niet betaamt te verwijzen naar het schriftelijk verslag.

Op 12 december 2001 en op 8 januari 2002 besprak de commissie voor de Herziening van de Grondwet twee door de Senaat overgezonden ontwerpen tot herziening van titel II van de Grondwet over het recht van gelijkheid van vrouwen en mannen en de bevordering van de gelijke toegang tot door verkiezing verkregen en openbare mandaten.

Mevrouw Onkelinx, vice- eerste minister en minister van Werkgelegenheid besprak in haar inleiding de inhoud van de ontwerpen en blikte terug op de bespreking ervan in de Senaat. Tijdens die bespreking ging het niet zo zeer over de relevantie van de bepalingen – volgens de minister zijn er tal van redenen om de bepalingen te wijzigen zoals de objectieve vaststelling dat de ongelijkheid tussen vrouwen en mannen blijft voortduren – maar over technische aspecten zoals de formulering en de plaats die deze wijzigingen in de Grondwet moesten krijgen.

Tijdens de algemene bespreking in de Kamercommissie nam collega en historica Coenen ons mee naar het verleden. Zij wees erop dat het gelijkheidsbeginsel dateert van de periode van het Nationaal Congres. Het was bedoeld om een punt te zetten achter het ancien régime en allerlei privileges af te schaffen. Het had geenszins betrekking op de situatie van de vrouw. Deze herziening van de Grondwet maakt dan ook komaf – aldus mevrouw Coenen – met de niet-integratie van de vrouw en zet volgens haar de kroon op 150 jaar vrouwenstrijd.

Mevrouw Milquet, mederapporteur, bestempelde deze herziening als een krachtige, symbolische daad maar beklemtoonde dat dit slechts een algemeen beginsel is en dat er nog veel uitdagingen wachten om de gelijkheid tussen mannen en vrouwen te kunnen garanderen. De reële situatie inzake lonen is daarvan een voorbeeld.

Mevrouw Van Weert, voorzitter van het Adviescomité voor Maatschappelijke Emancipatie, zei verheugd te zijn met de grote stap voorwaarts op weg naar een paritaire democratie en dus een betere democratische besluitvorming.

Zelf heb ik tijdens de bespreking beklemtoond dat ik heel tevreden ben over het initiatief en heb ik gewezen op de rol van het Arbitragehof dat belast is met de toepassing van het gelijkheidsbeginsel maar op dit ogenblik volledig uit personen van 1 geslacht bestaat als het dit gelijkheidsbeginsel moet interpreteren. In de toekomst is het, ons inziens, onmogelijk dat de instantie die belast is met de interpretatie van het gelijkheidsbeginsel volledig uit personen van 1 geslacht bestaat.

01.01 Fientje Moerman, rapporteur: Nous examinons aujourd'hui un projet de révision de la Constitution et cela mérite amplement un bref rapport oral. Lors de la discussion, Mme Onkelinx a d'abord évoqué le contenu du projet et le débat au Sénat. L'inégalité entre hommes et femmes perdure, ce qui justifie la révision du titre II. Le Sénat s'est surtout penché sur la place à prévoir dans la Constitution et sur la formulation.

Mme Coenen a retracé l'historique du principe d'égalité. A son estime, cette réforme couronne un siècle et demi de lutte pour les droits de la femme.

Mme Milquet considère que cette réforme constitue un acte symbolique fort mais elle estime que de nombreux défis restent à relever, certainement en ce qui concerne la rémunération.

Mme Van Weert considère également que cette réforme constitue un grand pas en direction d'une prise de décision plus démocratique.

Personnellement, je me suis félicitée de la présente initiative et du rôle de la Cour d'arbitrage. Cela me contrarie toutefois que cette même Cour soit composée exclusivement de personnes de sexe masculin.

M. Danny Pieters s'interroge sur la portée réelle de ce nouveau texte constitutionnel.

Mme De Meyer est satisfaite mais elle craint que ce texte puisse être interprété de façon minimaliste.

De heer Danny Pieters was van mening dat het veel belangrijker is dat alle burgers in werkelijkheid gelijk zijn en dat het weinig uitmaakt of het mannen of vrouwen zijn. Hij vroeg zich af welke juridische gevolgen de inschrijving van de gelijkheid van vrouwen en mannen in de Grondwet heeft. Concreet bestaat de enige nieuwigheid erin dat positieve acties mogelijk worden. Hij vroeg zich ook af of de paritaire democratie wel degelijk het uiteindelijk nagestreefde doel is.

Mevrouw Magda De Meyer verklaarde gemengde gevoelens te hebben. Enerzijds, is de toestand in de realiteit heel erg en hoopt zij dat er snel zou gestemd worden over dit beginsel van gelijkheid tussen mannen en vrouwen. Anderzijds, vond ze dat de herziening niet ver genoeg gaat omdat ze slechts op een minimalistische wijze kan worden geïnterpreteerd. Dit kan ertoe leiden dat uiteindelijk slechts 1 vrouw zitting heeft in een uitvoerend orgaan.

Door mevrouw Karine Lalieux werd de herziening bestempeld als een bijzonder positief signaal voor de hele samenleving. Mevrouw Lalieux brak een lans voor de paritaire democratie, die volgens haar bestaat uit de omzetting van twee grondgedachten, namelijk dat een mens niet geslachtsloos is en dat beide seksen, waaruit de democratie paritair is samengesteld, van nature gelijk zijn. Het inpalmen van macht en rijkdom door één sekse ten nadele van de andere, noemde mevrouw Lalieux antidemocratisch.

Mevrouw Joke Schauvliege vroeg zich af of titel II van de Grondwet in de nabije toekomst niet volledig moet worden herwerkt door een catalogus van grondrechten te herschrijven op een samenhangende, volledige en vooral eigentijdse manier. Zij zei zich in de huidige herziening te kunnen terugvinden, maar stelde ook een aantal erg concrete vragen over de formulering en de juridische meerwaarde van sommige artikels.

De heer Koen Bultinck vroeg zich af wat de meerwaarde van de ontwerpen was, aangezien de gelijkheid van alle Belgen al duidelijk is gesteld. Die herziening bestempelde hij daarom als overbodig. Ook zei hij de indruk te hebben dat wij ertoe willen komen de paritaire democratie op te leggen. Net zoals mevrouw Schauvliege formuleerde de heer Bultinck enkele technische opmerkingen.

Mijnheer de voorzitter, u was ook voorzitter van de bevoegde commissie. U vroeg zich af of er geen problemen kunnen rijzen als gemeenteraden of OCMW-raden alleen uit personen van hetzelfde geslacht bestaan.

De vice-eerste minister Onkelinx herinnerde de commissieleden in haar antwoord aan enkele cijfers om te wijzen op de ongelijkheid tussen mannen en vrouwen voor hun inbreng in de besluitvorming. Voor die cijfers verwijs ik naar het verslag, maar ik citeer wel één frappant voorbeeld. Na de gemeenteraadsverkiezingen van 2000 vertegenwoordigen de vrouwen 27% van de gemeenteraadsleden, maar in een derde van de gemeenten bestaan de uitvoerende organen, de colleges, nog altijd uitsluitend uit mannen. Ik was daarvan zelf geschrokken. Die ongelijkheid bestaat ook nog altijd op economisch, sociaal en cultureel vlak, aldus minister Onkelinx. De vice-eerste minister beklemtoonde dat het niet de bedoeling is uit te komen bij een samenleving die gebaseerd is op fifty-fifty-quota's of –

Mme Lalieux souligne la valeur démocratique de cette nouvelle disposition alors que M. Bultinck s'interroge sur la plus-value que représente ce texte: la Constitution affirme déjà l'égalité de tous les Belges.

Mme Schauvliege estime qu'il faudrait envisager une refonte complète du titre II de la Constitution. Il s'agirait d'y faire figurer un catalogue des droits fondamentaux.

Le président quant à lui se pose des questions à propos de conseils communaux et de CPAS qui ne comprendraient que des personnes du même sexe.

La ministre a également pointé du doigt l'inégalité existante et elle a cité un exemple frappant. Si les conseils communaux se composent en moyenne de 27% de femmes, dans un tiers des communes le conseil est toujours composé exclusivement d'hommes. L'objectif poursuivi est certes d'en arriver à un règlement prévoyant 50% d'hommes et 50% de femmes.

Cette révision constitutionnelle vise à permettre l'égalité en droit et en fait. Cette égalité devrait consolider la démocratie. Aussi doit-elle se refléter dans les conseils consultatifs et les organes communaux.

De plus, cette modification constitutionnelle n'est qu'un cadre auquel les pouvoirs publics doivent donner un contenu.

Un certain nombre d'amendements ont été rejetés et ce projet de révision de la Constitution a finalement été adopté par 10 voix et 1 abstention.

J'en viens à présent à quelques réflexions personnelles. Il n'y a guère de divergences d'opinion à propos de cette révision. Il y a vingt ans, je pensais qu'il n'était

dit zijn mijn woorden – alles te gaan afwegen op een apothekersweegschaal. Wel wil die grondwetsherziening de paritaire democratie bewerkstelligen door de gelijkheid van mannen en vrouwen uitdrukkelijk te garanderen, te voorzien in gemengde uitvoerende organen en wetgevende gelijkheid in rechten en in feiten mogelijk te maken.

Tot slot stelde de minister dat de ontwerpen voor de herziening slechts een kader vormen die de overheden onverwijld zullen moeten invullen om te bewijzen dat zij zelf de verandering tot stand kunnen brengen die ze alle sociale actoren aanbevelen.

Mevrouw Milquet, de heer Pieters, de heer Leterme en mevrouw Schauvliege dienden amendementen in die echter werden verworpen.

Uiteindelijk werd het ontwerp tot herziening van de grondwet om artikel 11bis in te voegen, aangenomen met 10 stemmen en één onthouding.

Mijnheer de voorzitter, ik zou graag mijn persoonlijke visie weergeven ter afsluiting.

Collega's, ik meen dat er, over alle partijen heen, weinig meningsverschillen tussen ons bestaan. Het ontwerp werd dan ook eenparig aangenomen met een onthouding in de bevoegde commissievergadering.

Ik wil graag de evolutie van mijn persoonlijke denkwijze weergeven. Tot ruim twintig jaar geleden vond ik dat al die quota niet hoefden. Ik deelde min of meer de mening die onze Kamervoorzitter al publiekelijk en in de commissievergadering heeft vertolkt.

Voor mij waren ook de algemene gelijkheidsartikelen en de artikelen die specifiek betrekking hebben op het waarborgen van onder andere gelijk loon, gelijk werk en gelijke toegang tot een beroep, voldoende. Men moest voor de rest, mijns inziens, maar zelf met gelijke wapens vechten. Nu ik twintig jaar ouder ben en ik intussen zo'n vijftien jaar actief in het politieke leven op de meest diverse niveaus ben geweest, ben ik van mening veranderd.

Ik ben ervan overtuigd dat quota niet nodig zijn als het erom zou gaan vrouwen op kieslijsten evenveel stemmen te laten halen als mannen. Het verleden heeft uitgewezen dat zij dat kunnen en dat ze zelfs meer kunnen halen. Kijken we even naar de cijfers die mevrouw Onkelinx in verband met de gemeenteraadsverkiezingen aanhaalt. Bijna 30% van de gemeenteraadsleden zijn vrouwen. De gemeenteraad is het orgaan dat de burger democratisch en rechtstreeks verkiest. Beschouwen we echter de organen die onrechtstreeks worden samengesteld, zoals het College van burgemeester en schepenen, het uitvoerend orgaan van het OCMW, de regeringen – hoewel het daar nu in vele gevallen beter is gesteld – en sommige commissies, ook hier in de Kamer, dan stellen we vast dat er steeds een getrapte methode voor de aanstelling van kandidaten wordt gebruikt. Dat geldt ook voor raden van bestuur en adviesraden. We zien dat vrouwen ondervertegenwoordigd zijn in alle cenakels die mee onze samenleving ordenen en die niet steeds even zichtbaar zijn als het Parlement, maar wel deel uitmaken van de openbare functie.

pas nécessaire d'imposer des quotas et que la législation existante en matière d'égalité était suffisante. J'ai changé entre-temps d'avis. Cette révision n'est certes pas nécessaire pour permettre aux femmes d'obtenir des voix: les femmes s'en sortent tout à fait honorablement dans les organes élus au suffrage direct. Toutefois, on constate une sous-représentation des femmes dans les organes où les représentants ne sont pas élus directement. La semaine dernière, le gouvernement a une fois de plus accordé un sursis concernant la représentation garantie des femmes au sein des conseils consultatifs. Les femmes doivent avoir les mêmes chances d'être élues que les hommes, mais la composition des organes exécutifs doit toutefois également refléter le résultat des élections.

Le cas de la Cour d'Arbitrage est mon cheval de bataille. Cette cour n'est, en effet, composée que de personnes du même sexe. Comment cette cour peut-elle donc se porter garante du principe d'égalité?

Les juges affirment que de nombreuses femmes travaillent comme référendaires à la Cour d'arbitrage et que celles-ci ont été engagées à la suite d'examens objectifs et difficiles. Mais pourquoi ne siègent-elles dès lors pas comme juges? La conclusion suivante semble se dégager: les procédures de recrutement par le biais d'examens attirent principalement des femmes, alors que les procédures de recrutement résultant d'accords politiques conduisent uniquement à l'engagement d'hommes.

Mevrouw de vice-eerste minister, als ik mij niet vergis, heeft de regering vorige week nog de regeling waardoor men op federaal niveau tot een bepaalde minimumvertegenwoordiging van vrouwen in allerhande adviesorganen moet komen, uitgesteld. Er kunnen wel vrouwelijke kandidaten worden gevonden, maar men ziet ze eenvoudig niet omdat de beleids mensen meestal kijken met een andere bril en alleen het spiegelbeeld van zichzelf zien.

Daarom ben ik na twintig jaar tot de constatering gekomen dat quota wel nodig zijn. Wij moeten ervoor zorgen dat beide seksen gelijke kansen krijgen om verkozen te worden. Daarvoor moeten ze gelijke kansen krijgen op de lijsten. Eens de kandidaten verkozen zijn, moet het niet aan een aantal oude partijgetrouwen worden overgelaten om in het spreekwoordelijke achterkamertje van een café te beslissen wie deel zal uitmaken van bijvoorbeeld het college. Wij moeten voorzien in bepaalde minimumrechten en erover waken dat wat de burger heeft beslist over de vertegenwoordiging in de gemeenteraad en het Parlement, ook wordt weerspiegeld in de uitvoerende organen en in alle openbare mandaten die onze samenleving helpen besturen. Dat is het eerste punt.

Het tweede punt betreft – dit is zowat mijn stokpaardje – het Arbitragehof. Het kan niet dat het Arbitragehof, ons grondwettelijk hof belast met de interpretatie van het gelijkheidsbeginsel, uitsluitend bestaat uit personen van één geslacht. Ik zal u een korte anekdote vertellen die volgens mij ten overvloede bewijst hoe het hier werkt. Ik zat laatst op de trein met een rechter van het Arbitragehof. Hij keek al wat scheef naar mij, omdat hij natuurlijk gelezen had wat mijn standpunt was. Prompt ging hij in de verdediging en zei dat het Arbitragehof wel heel veel vrouwen telt. Op mijn vraag waar die dan zaten, antwoordde hij dat bijna al hun referendarissen vrouwen zijn. Ik vroeg hem hoe ze dan aan al die vrouwen kwamen, of die werden opgevist uit de magistratuur. Ze bleken rechtstreeks na ongelooflijk moeilijke examens te zijn aangeworven. Collega's, laten we die redenering eens doortrekken. Als kandidaten worden benoemd na objectieve en ongelooflijk moeilijke examens, wie worden het dan? Vrouwen. Als kandidaten na politieke akkoorden en benoemingsakkoorden in de magistratuur worden benoemd, wie worden het dan? Mannen.

01.02 De voorzitter: Mevrouw Moerman, wij danken u voor het verslag en voor uw inbreng in het debat.

01.03 Joke Schauvliege (CD&V): Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, collega's, eerst en vooral wil ik collega Moerman bedanken voor het goede verslag dat een goede weergave is van het debat in de commissie.

Ik wil beklemtonen dat in de Senaat grondig werk werd geleverd met betrekking tot deze herziening van de Grondwet. Hetgeen hier voorligt is eigenlijk meer het werk van de Senaat dan van de regering. Er is in de Senaat nog heel wat verbeterd, er is nog heel wat legistiek werk geleverd. Dit is de verdienste van de Senaat waardoor nogmaals is aangetoond dat de Senaat nodig is en bijzonder nuttig werk kan leveren. Dit staat toch wel in contrast met het plan van de regering om de Senaat af te schaffen.

Mevrouw de minister, collega's, het is de bedoeling van deze

01.03 Joke Schauvliege (CD&V): En ce qui concerne la réforme de la Constitution, le Sénat s'est livré à un travail en profondeur. Il a ainsi prouvé qu'il peut encore être utile.

L'objectif est de mettre en place la démocratie paritaire et de réaliser l'égalité entre hommes et femmes. Il ne s'agit cependant que d'un premier pas symbolique. Des projets de loi permettront d'instaurer une véritable réglementation en la matière.

herziening van de Grondwet om de paritaire democratie uit te bouwen. Het is de bedoeling om concreet werk te maken van de gelijkheid tussen man en vrouw en dit op alle vlakken. Deze herziening kunnen wij dan ook ten volle steunen. Ik wens hier wel te beklemtonen dat het eigenlijk maar een eerste stap is. De weg naar de paritaire democratie is nog zeer lang en is nog zeker niet af.

Het is in feite ook maar een symbolische stap. In de praktijk zal er na de goedkeuring nog niet zo veel gebeuren. Er moeten nog effectieve wetgevende initiatieven volgen. De regering kondigt wetsontwerpen aan die een effectieve regeling mogelijk moeten maken maar deze hebben wij nog niet kunnen bespreken. Ik hoop dan ook dat daarvan snel werk kan worden gemaakt.

Ik wil hier ook nog eens onderstrepen dat deze herziening van de Grondwet mogelijk werd gemaakt door het vorige Parlement en de vorige regering. In de verklaring tot herziening van de Grondwet, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 5 mei 1999, staat inderdaad dat het mogelijk moet zijn titel II van de Grondwet te herzien en er daarvoor een nieuw artikel moet worden ingevoerd betreffende het recht op gelijkheid van vrouwen en mannen.

Ik moet toch ook een aantal opmerkingen formuleren bij het legistieke werk dat is gebeurd. Collega Moerman heeft dit in het verslag reeds aangehaald. De Grondwet en de grondrechten werden dikwijls fragmentair gewijzigd. Het was vooral de bedoeling alles te actualiseren. Het resultaat van al deze losstaande wijzigingen is dat de samenhang, de logica en dikwijls ook de relevantie van sommige grondrechten zoek is. Daarom pleit ik in de marge van deze herziening uitdrukkelijk voor een volledige herschrijving van de catalogus van de grondrechten. Op die manier kan er een samenhangend, volledig en eigentijds geheel worden uitgewerkt. Het is te belangrijk en het is de bevestiging van de grondwaarden die voor onze samenleving van belang zijn.

Ik wens hier ook nog eens te beklemtonen dat de gelijkheid tussen mannen en vrouwen eigenlijk al impliciet ingeschreven is in de huidige Grondwet in artikel 10. Het is in algemene termen en nu volgt er eigenlijk een meer expliciet grondrecht.

Als we dan kijken naar de gevolgen van de herziening dan wens ik toch ook te onderstrepen dat deze herziening ook een impliciete wijziging inhoudt van de artikelen 96, 104 en 122 van de Grondwet. Deze artikelen zijn niet voor herziening vatbaar. Het is volgens onze Grondwet nog steeds de Koning die de benoemingen doet en dit is een discretionaire bevoegdheid. Voor de gewestregering en de gemeenschapsregering is het nog steeds de Raad die de benoemingen doet. Het is toch goed om dit hier nog eens te beklemtonen.

Het is toch wel een opmerkelijke vaststelling dat deze grondwetsherziening zeer uiteenlopende gevolgen kan hebben. Eén op een totaal van 11 regeringsleden vertegenwoordigt 9% van de Vlaamse regering terwijl 1 op 3 regeringsleden in de Duitstalige gemeenschapsregering meer dan 33% vertegenwoordigt. De Duitstalige Gemeenschap heeft recent de mogelijkheid gekregen om het aantal ministers uit te breiden tot maximum 5.

Cette révision a été rendue possible par le précédent gouvernement.

La Constitution a fait l'objet de nombreuses modifications fragmentaires, de sorte que sa logique interne a souvent disparu. Je préconise dès lors une nouvelle rédaction.

L'égalité des sexes est déjà implicitement consacrée par l'article 10 de la Constitution. Elle va à présent être explicitée.

Une des conséquences de la révision est que certains articles qui ne sont pas sujet à révision seront modifiés implicitement, comme les nominations qui doivent être effectuées par le Roi. Je songe à cet égard aux articles 96, 104 et 122.

Cette révision de la Constitution risque d'avoir des conséquences diverses et involontaires. C'est le cas pour la Communauté germanophone, où l'on pourrait même arriver à une situation dans laquelle le nombre de femmes serait réduit. Dans les communes comptant moins de 1.000 habitants, il y a une parité entre hommes et femmes; à partir de 200.000, on ne relève que 10 pour cent de femmes.

Je souhaite également avertir la ministre: l'instauration des arrondissements provinciaux peut représenter une marche arrière par rapport aux beaux principes de ce projet.

Wanneer we dan naar de schepencolleges van gemeenten met minder dan duizend inwoners kijken, is het gevolg pariteit: 50% of één schepen van elk geslacht. Voor gemeenten met meer dan 300.000 inwoners komen wij uit op slechts 10%. Het is opmerkelijk hoe uiteenlopend de gevolgen zijn.

Ik betreur ook dat de minister mij in de commissie niet kon antwoorden op de vraag of er al is nagedacht over het effect dat de provinciale kieslijsten en de nationale kandidaatstelling zal hebben op wat zij van plan is. Ik wil ervoor waarschuwen dat indien de provinciale kieslijsten er komen, dit wel eens een grondige afvlakking van haar nobele principes zou kunnen betekenen.

01.04 Minister **Laurette Onkelinx**: Mijnheer de voorzitter, ik heb daarop geantwoord!

01.05 **Joke Schauvliege** (CD&V): Mevrouw de minister, u hebt gezegd dat u hiermee rekening zou houden. Ik wil beklemtonen dat het belangrijk is om dat te doen. Het zou er immers kunnen toe leiden dat wij een stap achteruit zetten en dat er minder vrouwen in de plaats van meer vrouwen zouden zijn.

Voorts doken nog tal van onduidelijkheden in de besprekingen in de commissie op. Ten eerste, staat in de herziening van de Grondwet het begrip openbare mandaten. Over welke openbare mandaten gaat het hier? Ten tweede, wordt in de Grondwet een opsomming van uitvoerende mandaten opgenomen. Het is bijzonder gevaarlijk om in de Grondwet een opsomming op te nemen. Mevrouw de minister, u hebt zelf bevestigd dat deze herziening ook voor politiecolleges geldt. Zij komen echter niet in de opsomming voor. Legistiek gezien is het gevaarlijk om een opsomming in de Grondwet op te nemen, omdat de Grondwet niet zomaar kan worden gewijzigd. Ten derde, bestaat grote onduidelijkheid over het feit of de Brusselse Hoofdstedelijke Raad, die alleen uit mannen bestaat, ondertussen kan blijven bestaan.

Tot slot, doe ik nog een oproep. Deze herziening staat of valt met de afdwingbaarheid en de controle ervan. De minister geeft zelf toe dat de afdwingbaarheid wel eens problematisch zou kunnen zijn. Ik dring dan ook aan op snelle wetgevende initiatieven van de regering.

Wij kunnen het principe van deze herziening ten volle ondersteunen. Wij streven ook naar de paritaire democratie. Dit is nog maar een symbolische stap. Het echte wetgevende werk moet nog gebeuren. De minister heeft beloofd snel werk te maken van wetgevende initiatieven. Wij zullen afwachten, want belofte maakt schuld.

01.06 **De voorzitter**: Het woord is aan mevrouw Coenen en daarna aan de heer Bultinck. Ik tracht de taal alsook de sekse van de sprekers af te wisselen, hoewel de interesse van de mannen terzake beperkt is.

01.07 **Marie-Thérèse Coenen** (ECOLO-AGALEV): Monsieur le président, madame la première ministre, ... excusez-moi, j'anticipais sur la future législature, car je suis convaincue qu'à la prochaine législature nous aurons une femme comme première ministre. Ce serait une expérience à tenter. Etant donné le public qui nous écoute aujourd'hui en direct sur Internet, nous avons insisté pour que ce

01.05 **Joke Schauvliege** (CD&V): J'ai relevé également plusieurs imprécisions. La lecture ne permet, par exemple, pas de déterminer de quels mandats publics il s'agit, au juste. La Constitution renferme désormais également une énumération des mandats exécutifs, ce qui est dangereux; en cas de lacune, il est impossible d'intervenir rapidement. De plus, la plus grande imprécision règne à propos du gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale. Peut-il exister dans sa composition actuelle?

La réussite de cette révision dépend de son exigibilité et de son contrôle. J'insiste sur les initiatives législatives annoncées par le gouvernement: nous attendons de voir si elles vont effectivement arriver.

01.07 **Marie-Thérèse Coenen** (ECOLO-AGALEV): "De gelijkheid van vrouwen en mannen is gewaarborgd", dat is de zin die na de Grondwetsherziening in de Grondwet zal worden opgenomen.

débat démocratique sur l'égalité des chances entre les hommes et les femmes fasse l'objet d'une publicité un peu particulière.

L'égalité des hommes et des femmes est garantie. Voilà ce que nous allons inscrire dans la Constitution. Pour certains, il s'agit d'un pléonasme, étant donné que l'article 10 dit déjà que les Belges sont égaux devant la loi; pour d'autres, la Constitution doit être un ensemble de grands principes qu'il ne faut absolument pas charger de détails, car ceux-ci risqueraient de rendre le texte incompréhensible et inapplicable. L'égalité entre les hommes et les femmes est-elle un détail?

En tant qu'historienne, je me suis longtemps préoccupée de la place des femmes dans la société belge. Inscrire ces quelques mots dans la Constitution est à la fois un aboutissement et un démarrage. En ce qui me concerne, cela n'a rien d'anecdotique, c'est un moment important dans ma vie politique de parlementaire, de femme députée et de féministe militante que de pouvoir participer comme représentante du peuple à ce débat et à ce vote.

Je constate que notre société a bien avancé sur le chemin de l'égalité, un parcours long et difficile. Le concept d'égalité se charge d'histoire au fur et à mesure des années; en 1831, il n'était pas le même qu'aujourd'hui. Il me semble important de comprendre d'où nous venons pour savoir où nous sommes et vers quoi nous nous dirigeons. En 1831 – et je vous rappelle que cet article est issu directement de notre Constitution du Congrès national de 1830 –, le concept même d'égalité ne considérait qu'une minorité d'hommes, et excluait totalement les femmes. Eliane Dubin, une historienne du droit des femmes, a fait un état assez complet de la situation de la femme.

Je vous rappelle que le Code Napoléon était en vigueur et qu'il consacrait la suprématie de l'homme sur la femme. Le Code civil va contaminer de manière significative le droit public. Considérée comme incapable et comme mineure en permanence, la femme va être exclue de la vie politique à tous les stades de l'exercice de la citoyenneté, qu'il s'agisse de l'éligibilité ou du gouvernement. Alors que dans les sociétés au XIXème siècle, les hommes sont partagés en classes sociales, les femmes sont d'emblée rejetées comme une catégorie définie par le sexe, et donc par la physiologie.

En 1830, il y a même une rupture par rapport à l'ancien régime, où les femmes exerçaient des fonctions de souveraineté, alors que notre Constitution ne reconnaissait que la filiation dynastique masculine. Cela n'a été modifié que très récemment, lors de la dernière révision de la Constitution.

Les inégalités issues de cette Constitution de 1831 vont très vite faire naître des oppositions, mais les revendications pour l'égalité de l'homme et de la femme vont être considérées comme contraires aux bonnes mœurs et comme un danger pour la stabilité familiale et pour l'ordre social.

Zoé Gatti de Gamond, ancienne féministe et belle figure de proue, disait que les lois ne changeraient rien à cette situation de la femme, et qu'il fallait d'abord faire évoluer les mœurs. John Stuart Mill – car le mouvement d'émancipation des femmes comptera autant sur les hommes que sur les femmes – dans un ouvrage qu'il écrit en 1867

Voor degenen die vinden dat het artikel dat stelt dat alle Belgen gelijk zijn voor de wet voldoende is, betreft het een pleonasme. Anderen beweren dan weer dat de Grondwet niet met details mag worden overladen omdat zij op die manier onwerkbaar dreigt te worden. Maar is die gelijkheid wel een detail? Voor mijzelf, als historica, is de toevoeging van dat zinnetje aan de tekst van de Grondwet zowel een eindpunt als een nieuwe start. Als volksvertegenwoordiger en feministe ben ik blij aan deze bespreking te kunnen deelnemen. Onze samenleving heeft grote vooruitgang geboekt op weg naar meer gelijkheid.

Het gelijkheidsconcept van 2002 verschilt grondig van dat van 1831. In 1831 ging het gelijkheidsconcept uit van een minderheid van mannen en sloot het de vrouwen volledig uit.

Het Burgerlijk Wetboek heeft het publiekrecht "aangestoken" en heeft de vrouwen op alle niveaus uitgesloten. Men kan zelfs stellen dat er zich in 1831 een breuk heeft voorgedaan ten aanzien van het Ancien Régime, dat aan vrouwen dynastieke rechten verleende. Ik herinner u er aan dat men pas in een vrij recent verleden de Salische wet heeft afgeschaft.

Over het algemeen werd de gelijkheid van mannen en vrouwen als een gevaar voor de gezinsstabiliteit en de maatschappelijke orde beschouwd. Voor Zoé Gatti de Gamond moest men eerst de zeden doen evolueren.

In 1867 schreef John Stuart Mill in zijn werk *The Subjection of Women* dat het ingang doen vinden van het principe van de gelijkheid tussen mannen en vrouwen de moeilijkste taak was die hij zich in zijn leven ten doel had gesteld, want daarvoor moest danig tegen de stroom in geroeid

sur l'assujettissement des femmes, va reconnaître que ce sera l'œuvre la plus difficile de sa vie que de faire admettre que les hommes et les femmes sont égaux.

Je vais vous faire une citation. "Je crois", écrit-il, "que les relations sociales des deux sexes qui subordonnent un sexe à l'autre au nom de la loi sont mauvaises en elles-mêmes et forment aujourd'hui l'un des principaux obstacles qui s'opposent au progrès de l'humanité. Je crois qu'elles doivent faire place à une égalité parfaite, sans privilèges ni pouvoirs pour un sexe, comme sans incapacités pour l'autre. Voilà", écrit-il, "ce que je me propose de démontrer, quelque difficile que cela paraisse. Cette difficulté n'est pas autre que celle que doit affronter un homme qui engage la lutte contre un sentiment général et puissant. Nos sentiments sur l'inégalité des sexes sont pour bien des causes les plus vivaces et les plus enracinés dans ceux qui entourent et protègent les coutumes et les institutions du passé. C'est toujours une lourde tâche que de s'attaquer à une opinion à peu près universelle."

Cette revendication pour l'égalité, cette affirmation de l'égalité entre les hommes et les femmes va donc s'implanter lentement, très lentement.

D'abord au niveau physiologique. Oui, le cerveau d'une femme a la même capacité que le cerveau d'un homme.

Au niveau de l'éducation. Oui, le niveau d'expertise d'une femme est égal à celui d'un homme quand elle suit la même formation.

Au niveau social. Oui, le travail d'une femme a la même valeur économique que celui d'un homme dans les mêmes conditions et dans les mêmes postes.

Je renvoie ici avec humour à un débat qui s'est tenu dans cette Chambre, monsieur le président, en 1912, quand le ministre de l'Education refusait l'égalité de salaire entre les instituteurs et les institutrices sous prétexte que ces dernières avaient moins de besoins et qu'elle géraient beaucoup mieux leur budget. Finalement, c'est en 1921 que cette égalité sera acquise.

Plus généralement, on constate à travers l'histoire que les qualités des femmes sont en général traduites par des différences salariales importantes. Aujourd'hui encore, madame la vice-première ministre, dans les 21 points de priorités que nous a présentés hier le premier ministre en matière économique et sociale, nous retrouvons une volonté politique d'améliorer les classifications de fonctions comme une des pistes pour permettre à cette égalité concrète de se construire. Vous en avez d'ailleurs fait une priorité de votre programme économique-social.

Aujourd'hui, pour beaucoup, l'égalité apparaît comme acquise. Si vous interrogez un jeune homme ou une jeune fille de 21 ans ou moins, l'un et l'autre vous diront qu'il n'y a pratiquement pas de différence, sauf peut-être dans l'utilisation du temps libre et encore. Et l'on constate que l'égalité de fait en matière d'éducation, de formation va se traduire progressivement en inégalité dans la vie professionnelle, quand on commence à parler de carrière ou quand on construit une vie de couple avec le désir d'enfant. C'est alors que des choix s'imposent, des choix qui reposent souvent sur des

worden.

Langzaam maar zeker is de idee van de gelijkheid van mannen en vrouwen ingeburgerd geraakt. Geleidelijk aan werd erkend dat vrouwen even intelligent en deskundig zijn als mannen en dat hun werk dezelfde waarde heeft als dat van een man. In 1921 was de gelijkheid eindelijk een feit.

Uit de geschiedenis blijkt dat de ongelijkheid steevast vertaald werd in een ongelijk loon.

Nu lijkt de gelijkheid voor velen verworven, maar in het beroepsleven moeten er keuzen gemaakt worden, gestoeld op wat de norm lijkt. De ongelijkheid is nog steeds de wereld niet uit, en men beseft dat het egalitaire discours maar al te vaak een realiteit verhuult waar ongelijkheid de regel is.

In dat verdere streven naar gelijkheid lijkt de stap die we vandaag zetten mij absoluut noodzakelijk. Die paar woorden die nu in de Grondwet ingeschreven worden, zijn werkelijk van het grootste belang.

In de galerij van bustes en portretten van de voorzitters en eerste ministers in dit eerbiedwaardige Paleis der Natie is nog geen enkele vrouw vertegenwoordigd. Is het niet de hoogste tijd dat daar verandering in gebracht wordt?

préjugés, sur un manque de dialogue, sur ce qui apparaît comme la norme, comme tout à fait légitime. Et toutes les enquêtes, tous les indicateurs socio-économiques montrent que l'inégalité existe bel et bien entre les hommes et les femmes. Et en matière de gestion du temps, on se rend compte que le temps des femmes n'a pas la même valeur que le temps des hommes. Derrière un discours égalitaire, se cache en fait une réalité inégalitaire.

Pour rendre visible cette histoire de l'égalité entre les hommes et les femmes, permettre à notre société d'aujourd'hui de regarder sa réalité à l'aune du principe d'égalité, et non plus uniquement se contenter d'une égalité formelle de principe, mais d'une égalité réelle à construire au jour le jour, pour nous permettre, hommes et femmes politiques, de nous inscrire dans cette politique d'égalité, je trouve qu'il est essentiel d'inscrire dans la Constitution et de préciser, dans le principe même d'égalité, le principe d'égalité entre les hommes et les femmes.

Je considère que c'est un levier pour aller plus loin et pour pouvoir dire aussi ce qui, jusqu'à présent, était implicite alors qu'on ne sait pas vraiment ce que l'implicite veut dire quand on utilise ces mots.

Ces quelques mots insérés dans la Constitution vont donc permettre aux juristes, aux politologues, à nos concitoyens et concitoyennes de rendre de manière très visible cette face cachée de l'égalité entre les hommes et les femmes. Par exemple, dans ce vénérable bâtiment chargé d'histoire qu'est le Parlement, les nombreux visiteurs ne peuvent quasiment jamais rencontrer les hommes et les femmes politiques, si ce n'est quelques-uns dans une galerie de portraits de laquelle les femmes politiques ont été exclues jusqu'à présent.

Je pense qu'il y a moyen de porter un nouveau regard sur ce patrimoine et ce bâtiment pour voir s'il est possible, dans notre histoire politique, de valoriser celles qui se sont engagées avant nous pour s'inscrire dans cette étape de l'égalité.

Monsieur le président, je vous avais déjà interpellé à l'époque à ce sujet et je me demande s'il ne serait pas temps d'accorder une place à nos femmes politiques parmi le panthéon de nos premiers ministres et de nos présidents pour permettre à tous nos concitoyens de les voir. Puisqu'elles étaient dans des situations d'inégalité, il est important maintenant de valoriser leurs places, vu leur courage de s'engager dans une vie politique.

01.08 Le président: Madame Coenen, vous m'en avez parlé il y a quelque temps. Je me souviens, au cours de mon histoire politique, de la première femme à la Cour des comptes, de la première femme au Conseil d'Etat, de la première femme ministre. Heureusement, avant mon histoire politique, il y avait la première femme parlementaire. C'est une excellente suggestion de faire une allusion visible à leur égard. Je vous en remercie.

01.08 De voorzitter: Ik herinner mij nog hoe de eerste vrouw haar intrede deed in het Rekenhof, bij de Raad van State en hoe België vervolgens zijn eerste vrouwelijke minister kreeg. Aan dit alles ging vanzelfsprekend de intrede van het eerste vrouwelijke parlamentslid vooraf. Ik steun uw voorstel inzake de zichtbaarheid van de vrouw volmondig.

01.09 Marie-Thérèse Coenen (ECOLO-AGALEV): Monsieur le président, vous n'êtes pas très vieux. Cela signifie qu'il est assez

récent que ces femmes soient les premières ...

01.10 Le président: Vous avez démarré un peu tard mais à quelle vitesse!

01.11 Marie-Thérèse Coenen (ECOLO-AGALEV): J'entends et j'enregistre. Je vous ferai donc des propositions: Lucie Dejardin, Isabelle Blum, Alice Dejaer qui sont des députées. Je vous remercie.

J'en viens au deuxième volet de la réforme constitutionnelle: l'article 11bis qui sera inséré dans la Constitution. Je sais qu'on peut discuter sur les normes etc., mais je crois qu'il faut inscrire des grands principes et ainsi donner le ton et donner le sens. Désormais, aucun exécutif ne pourra être composé de personnes de même sexe. Il n'est pas question de quota ou de parité. Il est dit qu'il devient inacceptable que des exécutifs ne soient pas composés d'hommes et de femmes.

J'espère que l'inscription claire de ce principe dans la Constitution, principe élémentaire et naturel au regard de l'évolution de notre société – et je finirai par croire que les mœurs vont plus vite que les lois –, donnera une impulsion et une balise. Je souhaite que les exécutifs unisexes ne soient plus qu'une exception voire même un anachronisme et cela très rapidement.

Je sais que beaucoup grincent des dents et que beaucoup considèrent la dimension "genre", la dimension sexuée comme une catégorie à part. Pourquoi ne pas également privilégier des quotas jeunes et vieux, handicapés? D'une part, les frontières entre ces catégories ne sont pas très claires et d'autre part, je vous ferai remarquer que toutes ces catégories sont traversées par le genre.

Il est important – je ne suis pas la seule à le dire, des philosophes se sont penchés sur la question – que l'universalisme de l'humanité, l'universalisme du suffrage sont traversés par la dualité des genres de l'humanité. Par conséquent, le genre humain est bien composé d'hommes et de femmes. Il est donc important qu'ils soient représentés en tant que tels.

J'espère que l'obligation qui est inscrite au niveau des exécutifs, pourra s'étendre aux autres niveaux de pouvoir.

Je partage tout à fait la position de Mme Moerman quand elle dit que cette représentation différenciée n'est pas appliquée dans des lieux importants comme la Cour d'arbitrage.

Les comités d'avis nous ont permis d'avoir une loi disposant qu'un certain pourcentage de personnes de sexes différents doit être respecté. Je souhaiterais que cette loi soit réellement prise en compte, qu'elle soit concrétisée et que le respect de cette représentation sexuée de la société soit clairement imposé dans les comités d'avis.

Madame la vice-première ministre, vous avez l'appui des verts dans ce combat que vous devez encore mener.

Je vous rappelle que quand le secrétaire d'Etat a dû mettre en place le comité d'avis de la CREG, il a laissé des sièges vides. En effet, la représentation des femmes n'était pas acquise et aucune femme

01.11 Marie-Thérèse Coenen (ECOLO-AGALEV): Ik neem nota van uw verklaringen en zal voorstellen doen om de strijd van Isabelle Blum en haar medestanders op te waarderen.

Het in de Grondwet ingevoegde artikel 11bis impliceert dat elk uitvoerend orgaan voortaan uit personen van beide geslachten zal moeten bestaan. Dit is een elementair principe.

Dankzij dit nieuwe artikel zullen uitvoerende organen die geheel uit leden van hetzelfde geslacht bestaan, als anachronistisch worden beschouwd.

Ik weet dat velen misnoegd zijn. Zij vragen zich af waarom geen quota voor jongeren, ouderen en gehandicapten worden ingevoerd. Maar al die groepen worden naar geslacht opgedeeld!

Ik hoop dat de verplichting die de uitvoerende organen wordt opgelegd door de andere bevoegdheidsniveaus zal worden overgenomen. Mevrouw de vice-eerste minister, de Groenen steunen u in deze strijd.

Zal de nieuwe raad van bestuur van de NMBS in zijn reglement een bepaling opnemen die de aanwezigheid van vrouwen verplicht stelt?

Mannen en vrouwen moeten samen aan de totstandkoming van een nieuwe maatschappij werken.

Zoals onze voorzitter, de heer De Croo, zo vaak zegt, gelet op het aantal vrouwen en mannen in de fractie Agalev-Ecolo, zouden bij de Groenen de mannen eerder moeten worden beschermd.

n'avait été désignée pour participer à ce comité d'avis. Ces sièges sont donc restés vacants.

Je vous rappelle également que le futur conseil d'administration de la SNCB intègre dans ses critères de composition la présence équilibrée d'hommes et de femmes. Or je sais pertinemment que pour certains, cela posera question.

Ce sont des décisions politiques qui traduisent une volonté politique de votre gouvernement et auxquelles vous avez donné un stimulant important.

Je souhaite vraiment que l'exemple vienne d'en haut, du gouvernement fédéral, que celui-ci fasse œuvre pédagogique à tous les niveaux de pouvoir et que cela permette une véritable reconnaissance de la nécessité que les hommes et les femmes oeuvrent ensemble à la construction d'une nouvelle société juste et équitable.

Je sais que la législature précédente a ouvert la possibilité de réviser la Constitution. Mais une volonté politique est nécessaire, aujourd'hui, pour mettre ce chapitre à l'ordre du jour. En tout cas, madame la ministre, les verts sont à vos côtés. Nous sommes d'ailleurs le parfait contre-exemple et M. le président prend souvent plaisir à dire que chez les écolos, ce sont les candidats masculins qu'il faut protéger. Il dit également souvent – en ironisant, bien entendu – à M. Tavernier "Stem voor Agalev, stem voor een man als je het nog kan!"

01.12 Guido Tastenhoye (VLAAMS BLOK): Mijnheer de voorzitter, hoewel ik met belangstelling heb geluisterd naar de uiteenzetting van mevrouw Coenen, toch hoorde ik haar niets zeggen over wat men zou kunnen noemen op religieuze gronden gebaseerde achteruitstelling van mannen of vrouwen.

In dat verband denk ik bijvoorbeeld aan het voorschrift in de katholieke godsdienst volgens hetwelk het priesterschap uitsluitend door mannen mag worden uitgeoefend. Hoe zal dat probleem worden opgelost? Ik denk ook aan bepaalde loges, u niet onbekend, mijnheer de voorzitter.

01.13 De voorzitter: Die zijn mij totaal onbekend, mijnheer Tastenhoye.

01.14 Guido Tastenhoye (VLAAMS BLOK): Totaal onbekend, mijnheer de voorzitter?

01.15 De voorzitter: Ja.

01.16 Guido Tastenhoye (VLAAMS BLOK): Daarvan neem ik akte, mijnheer de voorzitter.

Ik herhaal dus dat ik denk aan bepaalde loges die vrouwen niet toelaten en aan andere loges waar mannen en vrouwen afzonderlijk vergaderen. Ik kan ook het voorbeeld geven van wat zich recent in de zwembaden van Antwerpen afspeelde, waar de moslimvrouwen erop stonden dat hen aparte uren zouden worden toegewezen tijdens dewelke zij konden zwemmen zonder dat er mannen aanwezig waren. Ik verwijs eveneens naar bepaalde cafés in Antwerpen, die door

01.12 Guido Tastenhoye (VLAAMS BLOK): Mme Coenen n'a pas parlé des discriminations des hommes et des femmes pour des motifs religieux, comme l'accès inégal au sacerdoce.

01.16 Guido Tastenhoye (VLAAMS BLOK): Je citerai aussi l'exemple des loges qui se réunissent séparément, des séances de natation distinctes pour les femmes musulmanes, des cafés musulmans interdisant l'accès aux femmes, de la répudiation, des mariages forcés, des mutilations sexuelles. Mme

moslims worden bezocht en waar vrouwen niet toegelaten zijn, alsook naar de praktijk van verstoting, waarbij moslimmannen met hun vrouwen terugkeren naar het land van herkomst om er hun vrouw onder islamitisch recht te verstoten en daarna terugkeren naar België. De Belgische overheid is verplicht dergelijke praktijken zonder meer te gedogen. Ik kan ook nog het voorbeeld aanhalen van het uithuwelijken van jonge meisjes van veertien of vijftien jaar, die in het land van herkomst als het ware worden gekocht en daarna naar hier worden gebracht om onder dwang een huwelijk aan te gaan. Ik denk ook aan de praktijken van genitale verminking bij vrouwen.

Over al deze voorbeelden hoorde ik u niets zeggen, mevrouw Coenen. Toch zult u consequent moeten zijn en dergelijke problemen aanpakken. U kunt niet A zeggen zonder B te zeggen.

01.17 Marie-Thérèse Coenen (ECOLO-AGALEV): Monsieur le président, je suis pour la séparation de l'église et de l'Etat, de toutes les églises, de toutes les religions et de l'Etat. Nous oeuvrons à la révision d'une Constitution qui édicte les règles de l'Etat et non les règles du privé qui touchent les religions et les croyances.

01.18 Koen Bultinck (VLAAMS BLOK): Mijnheer de voorzitter, mevrouw de vice-eerste minister, collega's, de bespreking van de herziening van titel II van de Grondwet is het gevolg van de verklaring tot herziening van de Grondwet die tijdens de vorige regeerperiode werd goedgekeurd en die de inschrijving van gelijke rechten voor mannen en vrouwen in de Grondwet beoogde.

Het voorstel bestaat uit twee delen. Ten eerste, stelt men voor om artikel 10 aan te vullen met een bepaling waarbij de gelijkheid tussen mannen en vrouwen wordt gewaarborgd. Ten tweede, wordt voorgesteld een nieuw artikel 11bis toe te voegen, handelend over de toegang tot de politieke besluitvorming, meer bepaald over de samenstelling van de uitvoerende organen.

Mijnheer de voorzitter, om te beginnen wens ik, om elk misverstand te vermijden, het principiële standpunt van mijn fractie duidelijk uiteen te zetten.

Het Vlaams Blok is uiteraard voorstander van een beginsel van gelijkheid en gelijkwaardigheid van vrouwen en mannen. In het zog hiervan pleiten wij eveneens voor een volstrekt gelijke behandeling van vrouwen en mannen.

Men moet evenwel de moed aan de dag leggen om zich af te vragen of de herziening van de Grondwet die ons thans wordt voorgelegd, de meest aangewezen weg is om het principe van gelijkheid tussen vrouwen en mannen concreet gestalte te geven.

De thans voorliggende grondwetswijziging lijkt ons overbodig. Ook nu reeds bepaalt artikel 10 van de Grondwet dat alle Belgen gelijk zijn voor de wet. Met andere woorden – en dat gaf de vice-eerste minister toe in haar antwoord tijdens de commissiewerkzaamheden – het beginsel van de gelijkheid van vrouwen en mannen is reeds impliciet vervat in de teksten van de Grondwet.

Vandaar dat ik mij luidop durf af te vragen welke meerwaarde de voorliggende ontwerpen bieden. Trouwens, waarom voert de regering

Coenen ne peut ignorer ces problèmes. Elle doit aller au bout des choses.

01.17 Marie-Thérèse Coenen (ECOLO-AGALEV): Ik ben voor een duidelijke scheiding tussen Kerk en Staat. Wij ijveren in die zin.

01.18 Koen Bultinck (VLAAMS BLOK): Cette révision de la Constitution ayant été rendue possible sous le précédent gouvernement, il ne fallait pas s'attendre à une importante opposition de principe. Le Vlaams Blok est également attaché au principe d'équivalence et d'égalité de traitement. Cette révision concrétise-t-elle véritablement ces principes? L'article 10 de la Constitution consacrait pourtant déjà l'égalité de tous les Belges. Quel plus ce projet de loi apporte-t-il? On pourrait également y insérer l'égalité entre les jeunes et les personnes âgées.

ook niet meteen de gelijkheid in tussen Vlamingen en Franstaligen, tussen jongeren en senioren, tussen validen en mindervaliden?

In een cynische vlaag zou ik mij zelfs kunnen afvragen waarom de regering weigert de gelijkheid tussen Vlaams Blok-kiezers en niet-Vlaams Blok-kiezers in de Grondwet in te schrijven.

Op dat vlak rijst echt een probleem van discriminatie.

01.19 De voorzitter: Mijnheer Bultinck, de stemming is geheim.

01.20 Koen Bultinck (VLAAMS BLOK): Uiteraard, mijnheer de voorzitter, maar wij weten zeer goed dat in de concrete uitvoering op dat vlak een aantal problemen rijzen. Als men toch een aantal symbolische zaken wil aanpakken, dan zou het een gelijkwaardig signaal zijn om, zoals vandaag met de inschrijving van het gelijkheidsprincipe voor mannen en vrouwen, iets aan dat probleem te doen.

Mijnheer de voorzitter, ik lig niet echt wakker van de Belgische Grondwet omdat ik, als Vlaams nationalist, uitkijk naar een ontwerp van Vlaamse grondwet. Toch durf ik de vraag stellen of wij de Grondwet een goede dienst bewijzen door er een allegaartje van te maken met de opname van allerlei bepalingen. Een goede grondwet moet mijns inziens beperkt blijven tot een aantal essentiële bepalingen met betrekking tot de rechten en vrijheden.

Trouwens, over alle partijgrenzen heen zal er allicht een consensus bestaan over het feit dat in de politiek te weinig vrouwen actief zijn. De vraag rijst echter of de voorgestelde oplossing terzake iets zal veranderen. Moeten wij vandaag de vraag niet stellen of het wel wenselijk is hun deelname bij wet op te leggen? Het antwoord van de vice-eerste minister was duidelijk. Ik citeer uit het commissieverslag: "De huidige grondwetsherziening wil de paritaire democratie bewerkstelligen door uitdrukkelijk de gelijkheid van mannen en vrouwen te garanderen, door te voorzien in gemengde uitvoerende organen en wetgevende gelijkheid in rechten en feiten mogelijk te maken. Het is niet de bedoeling uit te komen in een samenleving die berust op fifty-fifty quota. Er wordt wel gestreefd naar de gelijkheid van al haar burgers, ongeacht hun geslacht. Zo gezien is het instellen van quota een middel waar men wellicht niet omheen kan". Wat verder wordt de minister nog iets duidelijker. Ik citeer haar opnieuw: "De teksten van de wetsontwerpen met betrekking tot de pariteit op de kandidatenlijsten voor de verkiezingen zijn klaar en zullen worden ingediend zodra deze herziening is aangenomen. Naar verwachting zullen spoedig andere wetsvoorstellen of ontwerpen volgen, onder meer over de samenstelling van het Arbitragehof".

Collega's, deze antwoorden van de vice-eerste minister hebben ten minste de verdienste duidelijk te zijn. Mijnheer de voorzitter, ik wend mij even tot u. Als het van de vice-eerste minister afhangt, denk ik dat straks een aantal mannelijke collega's bij u zullen komen uithuilen met de stelling: "Voorzitter, help, ik ben een man!".

01.21 De voorzitter: Ik heb niet goed begrepen waarom dat sommigen tot huilen brengt.

01.22 Koen Bultinck (VLAAMS BLOK): Mijnheer de voorzitter, zij

01.20 Koen Bultinck (VLAAMS BLOK): Il faut éviter de surcharger la Constitution.

Peut-on imposer aux femmes de participer plus activement à la vie politique par le biais d'une loi? La ministre plaide sans détour en faveur des quotas.

Nous pouvons nous attendre aux réactions négatives des hommes qui viendront s'épancher sur l'épaule du président parce qu'ils ont perdu leur mandat.

01.22 Koen Bultinck (VLAAMS

zullen komen uithuilen omdat een aantal van hen, die ons nu vervoegen, ons zullen moeten verlaten als deze maatregel kracht van wet krijgt.

Mijnheer de voorzitter, mevrouw de vice-eerste minister, collega's, het Vlaams Blok bevestigt nogmaals dat de aanwezigheid van beide geslachten in de politiek nuttig en nodig is. Het aantal vrouwen is in heel wat politieke vergaderingen nog steeds te gering. Het Vlaams Blok is ervan overtuigd dat een verhoogde aanwezigheid van vrouwen in het politieke landschap de politiek en alle partijen alleen maar ten goede kan komen. Vrouwen leggen andere klemtonen, zij hebben andere prioriteiten en vaak een andere benadering van de problemen. Ook voor ons is het een terechte betrachting om in de politiek de vrouwelijke aanwezigheid sterk te verhogen. Wij hebben echter wel de moed de vraag te stellen of het huidige voorstel wel de goede wijze is om een positieve gedachte in werkelijkheid om te zetten.

Ik zou collega De Meyer, die wat gepikeerd reageert op de samenstelling van onze eigen fractie, van antwoord willen dienen. Collega De Meyer, in uw fractie was geen enkele vrouwelijke gekozene rechtstreeks verkozen. De vrouwelijke parlementsleden in deze Kamer zijn er bij de SP.A alleen via opvolging gekomen op het moment dat een aantal mensen om god weet welke reden werden weggepromoveerd. De SP.A moet ons geen enkel lesje komen leren. Laat dat duidelijk zijn.

Mijnheer de voorzitter, vooreerst kom ik tot de principiële vraag inzake vrijheid. Voorzitter, u bent de enige liberale collega die in dit halfroond aanwezig is, hoewel dit toch een thema is waarvoor de liberale collega's gevoelig zouden moeten zijn.

Door een verplichting in de Grondwet in te schrijven via artikel 11bis met betrekking tot de aanwezigheid van mensen van een verschillend geslacht in allerlei verkozen raden en uitvoerende organen, heeft men impliciet ook de basis gelegd voor andermaal een aanpassing van de kieswet. Nu reeds wordt om een lijst te mogen indienen een verplichte aanwezigheid van vrouwen erop vooropgesteld. Wordt aan de voorgestelde quota niet voldaan -vroeger één vierde, nu één derde, straks de helft, al dan niet gecombineerd met een ritssysteem – dan wordt de lijst niet aanvaard en kan een partij ook niet opkomen. Dit lijkt ons, eerlijk gezegd, een brug te ver.

Ook al worden hierdoor de partijen verplicht extra uit te kijken naar politiek gemotiveerde vrouwen, toch komt het ons voor dat iedere partij en ieder individu die willen opkomen, de volledige vrijheid moeten hebben over het samenstellen van hun lijst. Terzake mag de wetgever volgens ons niet tussenbeide komen.

Hoe correct de betrachting ook moge zijn om meer vrouwen actief in de politiek te betrekken, toch blijven we bij ons standpunt dat de wetgever niet het recht heeft in de samenstelling van lijsten in te grijpen. Dit gaat immers in tegen de meest fundamentele vrijheid en is bovendien antidemocratisch. Alleen de kiezer – en hij of zij alleen – moet zich uitspreken en een appreciatie uitdrukken voor een bepaalde lijst en dat zeer duidelijk via het uitbrengen van stem laten blijken.

Mijnheer de voorzitter, mevrouw de vice-eerste minister, collega's,

BLOK): Le Vlaams Blok estime que la présence de représentants des deux sexes en politique est utile et nécessaire. Une présence accrue des femmes peut influencer les choses positivement dans la mesure où elles peuvent mettre d'autres accents. Mais nous nous demandons si cette révision de la Constitution représente le meilleur moyen pour concrétiser cette idée.

En réaction au bougonnement de Mme De Meyer, je souhaiterais souligner qu'aucune femme élue directement ne siège au sien du groupe SP.A et qu'elle n'a dès lors pas de leçon à donner au Vlaams Blok en la matière.

En inscrivant cette obligation dans la Constitution, on jette les bases d'une énième adaptation de la loi électorale. Aujourd'hui, il existe déjà des quotas applicables aux listes de candidats aux élections. Nous pensons que tout individu qui souhaite participer au scrutin doit jouir de cette liberté fondamentale. Nous estimons que le législateur ne peut s'immiscer dans la composition des listes de candidats.

Un projet de loi comme celui-ci donne l'impression que les femmes ne peuvent réussir en politique par leurs propres moyens et qu'elles ont besoin d'une discrimination positive. Ce n'est pas une bonne chose pour l'image de la femme. La femme semble en effet devoir utiliser son appartenance sexuelle pour pouvoir se faire une place au soleil dans le monde politique alors que la compétence devrait être le seul critère.

Le fait que les femmes ne sont pas très intéressées par une carrière politique est lié à l'image négative de la vie politique. Les femmes qui ont de l'ambition optent pour une autre carrière, que ce soit dans la magistrature ou dans le monde des entreprises.

vandaag durf ik luidop de vraag te stellen of de vrouwenbeweging met de voorliggende wetgeving niet veeleer een nederlaag lijdt dan een overwinning boekt. Met de aangekondigde maatregel zal meer dan ooit de indruk worden gewekt dat vrouwen het niet op eigen kracht kunnen, dat zij er enkel kunnen geraken via deze nieuwe vorm van positieve discriminatie, dat zij hun zitje enkel daaraan te danken hebben en niet aan de eigen bekwaamheid. Dit zal het aanzien van onze vrouwelijke collega's niet ten goede komen.

De vrouwen die dit akkoord hebben afgedwongen, hebben vooral aangetoond dat zij geen zelfvertrouwen hebben en niet geloven in het eigen kunnen en de eigen strijdbaarheid. Wat men ons vandaag vraagt goed te keuren is gebaseerd op de visie dat vrouwen niet over de vereiste kwaliteiten zouden beschikken om hun positie te verbeteren en daarom alleen op grond van geslacht plaatsen moeten aangeboden krijgen.

Voor de vrouw zou – en wij onderschrijven deze thesis geenszins – eigenlijk het geslacht gelden als voornaamste verkiezingsvoorwaarde en niet de competentie. Dergelijke wetten verstevigen de gedachte dat vrouwen onvoldoende bekwaam zijn om aan politiek te doen en dan maar moeten worden geholpen. Het slachtoffer hiervan is niemand minder dan de vrouw zelf. Waar zij normaal haar plaats zou moeten verwerven via haar kwaliteiten en daarvoor de nodige waardering zou moeten krijgen, zal zij door een nieuwe tendens in het politieke leven andermaal worden bekeken als degene die haar geslacht moet gebruiken om uiteindelijk een plaats te kunnen verwerven. Dit is op zich niet gezond en het zal het “sérieux” niet ten goede komen.

We zouden ons beter de vraag stellen waarom zo weinig vrouwen in de politiek aanwezig zijn. In de plaats van maatregelen op te dringen om vrouwen een plaats op een lijst te geven, zou men beter zoeken naar de oorzaak waarom zo weinig vrouwen in een politieke carrière geïnteresseerd zijn. Heeft de regering zich trouwens die vraag al gesteld? De echte oorzaken voor die afwezigheid moeten worden weggenomen. Er moet worden gesleuteld aan het gebrek aan motivatie wat aan verscheidene gegevens is te wijten en niet in het minst aan het beeld van de politiek.

Vele burgers in dit land, niet alleen mannen, maar ook vrouwen, hebben een absoluut negatief beeld over de politiek. De jongste jaren is er een afnemende belangstelling en zelfs een afkeer gegroeid. Waar in andere domeinen van ons maatschappelijk leven de vrouwen er wel in slagen zich door te drukken en hun aanwezigheid te verhogen, onder meer in de magistratuur en de bedrijfswereld waar steeds meer vrouwen hun man staan, slagen zij er niet in dit in de politiek te doen.

Ligt dit uitsluitend aan de politiek en de wijze waarop deze wordt georganiseerd, of spelen andere factoren zoals afkeer of gebrek aan interesse een niet onbelangrijke rol? Ik ben ervan overtuigd dat weinig ambitieuze vrouwen zich geroepen voelen om deze ambities in de politiek waar te maken. Zij kiezen voor andere domeinen.

Een andere oorzaak van het gebrek aan interesse is de organisatie van ons politiek leven en dit op alle niveaus binnen en buiten al de partijen. Het politieke bedrijf is niet gezins- en vrouwvriendelijk.

De surcroît, la vie politique est peu conciliable avec une vie de famille et une vie de femme.

J'ai délibérément choisi de ne pas réitérer mes observations d'ordre technique, mais d'aborder immédiatement l'aspect politique du dossier. Je ne me fais cependant aucune illusion sur l'effet de mon intervention sur les membres présents. L'homme de la rue ne se soucie guère du nombre d'hommes et de femmes présents sur les listes électorales. Il est surtout préoccupé par les problèmes économiques et par la sécurité. C'est pourquoi mon groupe ne participera pas à ce nouveau jeu de la pensée politique correcte.

Mijnheer de voorzitter, mevrouw de vice-eerste minister, collega's, doelbewust heb ik ervoor gekozen mijn technische bemerkingen die ik in de commissie heb gemaakt vandaag niet te herhalen. Doelbewust heb ik ervoor gekozen vandaag naar de politieke kern van de zaak door te stoten. Ik koester geen enkele illusie dat mijn betoog de ogen zal openen van de traditionele politici. Andermaal geven zij blijk van alleen met zichzelf bezig te zijn. De gewone man en vrouw in de straat liggen niet wakker van het aantal vrouwen op de kieslijsten. Hij/zij maakt zich zorgen over onder meer de economische situatie, de veiligheid en het druggebruik. Alhoewel het Vlaams Blok gewonnen is voor meer vrouwen in de politiek, vinden we dat we vandaag de moed moeten hebben om te zeggen dat men met de voorliggende wijzigingen overduidelijk gekozen heeft voor een mindere goede manier om een terechte doelstelling te verwezenlijken. Uit respect voor die vrouwen die op basis van hun bekwaamheid en kwaliteiten en niet alleen op basis van hun vrouw-zijn in de politiek hun mannetje staan, kiest het Vlaams Blok ervoor niet mee te spelen in deze zoveelste episode van politiek correct denken.

01.23 Karine Lalieux (PS): Monsieur le président, madame la vice-première ministre, chers collègues, la consécration du droit à l'égalité des hommes et des femmes dans la Constitution est un acte fondamental. Le groupe socialiste s'en félicite et remercie la ministre de l'Emploi et de l'Egalité des chances, les collègues présents dans cette assemblée ainsi que les organisations féminines d'avoir, grâce à leur ténacité, mené à bien ce projet. Cet acte fondamental joue également un rôle de signal positif à l'ensemble de la société. En effet, il est important que les intérêts d'une moitié de la population soient représentés.

L'important est non seulement l'inscription de ce principe dans la Constitution mais surtout l'obligation expresse de garantir l'égalité, en ce compris par des mesures de discrimination positive. Ainsi, nous pouvons lire dans le nouvel article 11bis visant à favoriser l'accès égal des femmes et des hommes aux mandats électifs publics et à garantir la mixité dans tous les organes exécutifs, une obligation de résultat qui pourra notamment être atteinte si le projet de loi sur la parité des listes électorales est rapidement déposé et débattu dans cette enceinte.

Monsieur le président – c'est à vous que je fais appel –, il faut, après neuf mois d'attente, travailler avec rapidité sans pour autant nier le débat si nous voulons que ces principes, bientôt inscrits dans notre Constitution, soient applicables lors des prochaines élections législatives. Je pense que c'est le souhait de beaucoup d'entre nous.

01.24 Le président: Madame Lalieux, si nous votons ce texte demain et si le Moniteur belge le publie avec une certaine diligence, je sais que Mme la vice-première ministre nous a annoncé que pas mal de choses étaient déjà en attente. Elles viendront rapidement au Sénat

01.23 Karine Lalieux (PS): Het verankeren van het recht op gelijkheid van mannen en vrouwen in de Grondwet is een fundamentele daad, waar de PS-fractie verguld mee is. Het is een positief signaal naar de hele samenleving toe, want het is erg belangrijk dat de belangen van de helft van de bevolking correct vertegenwoordigd worden.

Al even belangrijk is de uitdrukkelijk bepaalde verplichting om de gelijkheid via positieve discriminatie te waarborgen. Het nieuwe artikel 11bis strekt ertoe mannen en vrouwen een gelijke toegang te geven tot door verkiezing verkregen mandaten en openbare mandaten, en te zorgen voor een gemengde samenstelling van de uitvoerende organen. Er hangt een resultaatsverbintenis aan vast, en ik denk dat we snel resultaten kunnen behalen als het wetsontwerp betreffende de pariteit op de kieslijsten nu snel ingediend en besproken wordt. Er moet dus stevig doorgewerkt worden, al mag het debat natuurlijk niet naar het tweede plan geschoven worden.

01.24 De voorzitter: Wij zullen morgen over de grondwetsherziening stemmen. Als die tekst aanstonds in het

ou à la Chambre, selon le choix du gouvernement et si les élections n'ont pas lieu trop rapidement. Ces choses ont d'ailleurs été morcelées pour mieux progresser.

01.25 Karine Lalieux (PS): Monsieur le président, je vous remercie pour votre soutien. Nous n'hésiterons pas à vous le rappeler, le cas échéant.

Nous serons également très attentifs à l'égard des autres exécutifs, communautaires ou régionaux, pour que des décrets ou des ordonnances soient déposés, débattus et, je l'espère, votés.

En effet, la revendication de la parité ou, comme je l'ai dit en commission, la démocratie paritaire, est la mise en œuvre de deux idées fondamentales que Fientje Moerman a répétées ici: l'humanité est sexuée et les deux sexes qui la composent paritairement sont de nature égale. L'accaparement du pouvoir par l'un des deux sexes "contre" l'autre est profondément antidémocratique.

Ces projets s'inscrivent donc, selon mon interprétation, dans une logique égalitaire. Mais n'oublions pas que la parité en politique n'est qu'un aspect d'une véritable égalité des sexes et qu'il nous reste encore à conquérir celle-ci dans les domaines économique et socio-professionnel, même si des efforts ont déjà été réalisés.

Madame la vice-première ministre, nous attendons donc avec impatience le dépôt de vos prochains projets de loi.

01.26 Els Van Weert (VU&ID): Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, collega's, vooreerst wil ik mijn tevredenheid uitspreken over dit ontwerp tot herziening van Grondwet, dat meer waarborgen beoogt voor de gelijkheid tussen mannen en vrouwen.

Als voorzitter van het Adviescomité voor Maatschappelijke Emancipatie kan ik de collega's verzekeren - ik betreur dat er zo weinig andere leden in het halfroond aanwezig zijn - dat er nog tal van dossiers zijn waarin er van de zogenaamde gelijkheid tussen al de Belgen geen sprake is. De huidige formulering van artikel 10 van de Grondwet heeft er tot op heden niet kunnen voor zorgen, in tegenstelling tot de beweringen van de heer Bultinck, dat er een feitelijke gelijkheid is. De bestaande waarborg volstaat niet. Op tal van terreinen is er nog steeds sprake van discriminatie, directe of indirecte. Zo maakten we een dossier op over de nog bestaande fiscale discriminaties en bestudeerden we de ongelijke verloning tussen mannen en vrouwen. De verschillen kunnen oplopen tot 20% en meer, ook voor functies die in principe gelijkwaardig zijn. Als men dit normaal vindt, is er echt iets mis. We stelden ook vast dat er nog steeds sprake is van een duidelijke ondervertegenwoordiging van de vrouwen bij de politieke besluitvorming, niet alleen in dit Parlement maar ook op andere besluitvormingsniveaus. De ondervertegenwoordiging is het grootst bij de uitvoerende organen of in die organen, zoals mevrouw Moerman terecht heeft doen opmerken, waarvan de samenstelling getrapd georganiseerd is.

Belgisch Staatsblad verschijnt en deze zittingsperiode niet te snel ten einde wil lopen, zullen wij nog de gelegenheid krijgen een hele reeks door mevrouw Onkelinx voorbereide maatregelen in dit halfroond te bespreken.

01.25 Karine Lalieux (PS): Dat verheugt mij!

De paritaire democratie streeft naar de omzetting van twee grondgedachten: de mensheid is niet geslachtloos en beide seksen, waaruit ze gelijkelijk is samengesteld, zijn van nature gelijk. Het inpalmen van macht of rijkdom door één sekse ten nadele van de andere, is antidemocratisch. De pariteit in de politiek is maar één aspect van de volledige gelijkheid tussen de seksen, die op vele gebieden nog lang niet bereikt is, ook al hebben we al een hele weg afgelegd.

01.26 Els Van Weert (VU&ID): Je me réjouis de cette révision de la Constitution, qui offre des garanties supplémentaires dans le domaine de l'égalité des sexes.

En tant que présidente du Comité d'avis pour l'Emancipation sociale, je tiens à souligner que l'article 10 de la Constitution n'a pas abouti à l'égalité de fait. Les inégalités persistent au niveau des impôts et des salaires. Elles se manifestent par ailleurs par une sous-représentation des femmes dans le monde politique, en particulier dans les organes exécutifs. Ceux-ci devront désormais compter des membres des deux sexes.

Si la révision ne sortira pas immédiatement ses effets, il s'agit tout de même d'un pas plus que symbolique: à l'avenir, les organes exécutifs devront comprendre des membres des deux sexes. La

Dus ook in de organen waar de echte stuurliu zitten.

De voorgestelde aanpassing van titel II van de Grondwet zal die situatie niet van de ene op de andere dag veranderen. Daarvan zijn wij ons bewust. Toch heeft ze meer dan een symbolische betekenis, al was het maar omdat het dankzij de invoering van artikel 11 bis binnen afzienbare tijd niet meer mogelijk is dat een uitvoerend orgaan alleen uit mannen of alleen uit vrouwen bestaat. Die grondwetwijziging zal dus wel degelijk iets veranderen op het terrein, bijvoorbeeld in de meer dan tweehonderd gemeenten die nu nog bestuurd worden door een uitsluitend mannelijk college. Het zal iets veranderen in Oost-Vlaanderen, een van onze grootste provincies, waar de deputatie exclusief mannelijk is samengesteld. Het zal dus ook iets veranderen aan het beleid dat meer representatief zal worden en de talenten van vrouwen én mannen op een evenwichtigere manier zal aanwenden om de gemeente, de provincie, de deelstaat of het land te besturen.

Ik wil toch ook waarschuwen. De wijziging van de grondwet moet de aanzet zijn om via wetten en uitvoeringsbepalingen op het terrein de participatie van vrouwen aan de besluitvorming en de gelijkheid tussen mannen en vrouwen in het algemeen te concretiseren. In haar repliek op vragen in de bevoegde commissie heeft de minister meermaals verwezen naar de wet die eventuele problematiek moet regelen. De pertinente opmerking van de kamervoorzitter over die raden waarin geen vrouwelijke verkozenen zouden zetelen, kan overigens ook niet zomaar worden genegeerd. Bestaan er zulke raden? Ik weet niet of u dat ondertussen al hebt nagegaan. Wij zouden dus eens moeten bekijken hoe de samenstelling van zulke raden verbeterd kan worden.

De weg naar de paritaire democratie is nog lang en het gevaar bestaat dat die grondwettelijke bepaling minimalistisch geïnterpreteerd zou worden. "Tenslotte is één vrouwelijke schepen voldoende, want het staat zo in de Grondwet," zou wel eens de redenering kunnen worden. Voor sommige gemeenten is dat duidelijk een stap achteruit.

Een stimulerend beleid van bij de kandidaatstelling voor verkiezingen is nodig om de doorstroming van vrouwen naar alle besluitvormingsniveaus te waarborgen en zodoende te komen tot een vollediger en evenwichtiger beleid. Alleen zo kan de evolutie naar gelijkheid op alle maatschappelijke domeinen worden vooruitgestuwd.

Wij verwachten snel de bespreking en de goedkeuring van de aangekondigde ontwerpen over de pariteit op de kieslijsten en, belangrijker nog, de rits aan de top van de lijsten. Wij verwachten ook dat de minister erover waakt dat de aangekondigde hervorming van de kieswetgeving met provinciale kieskringen en nationale lijsttrekkers die intenties niet doorkruist en verkiezingen nog meer tot een haantjesgevecht herleidt dan ze vandaag al zijn. Wij kijken met belangstelling uit naar die discussie die voor de concrete situatie op het terrein nog veel belangrijker zal zijn dan de huidige grondwetsherziening.

Door enkele collega's zijn in de commissievergadering enkele juridisch-technische opmerkingen gemaakt en vragen gesteld bij de plaats die werd toebedeeld aan dat artikel. Ik ben op dat vlak geen

révision modifiera la composition des collèges communaux et des d putations permanentes et offrira des garanties supplémentaires en matière de représentativité et d  quilibre.

Mais je tiens à vous dire que cette révision de la constitution n'est que l'amorce d'un processus visant à concrétiser l'égalité. D'aucuns ont souligné que les femmes brillent encore par leur absence dans certains comités, ce qui constitue un grave problème. D'autres avaient déjà évoqué l'éventualité de l'"approche minimaliste", à savoir qu'une seule femme suffirait, ce qui constituerait une régression. Nous escomptons donc un examen et une approbation rapides des lois qui doivent suivre cette modification de la Constitution. De même, nous espérons que les circonscriptions électorales provinciales ainsi que les listes nationales n'interf reront pas avec les effets de cette modification de la Constitution.

La place attribuée à cet article suscite également des questions d'ordre technique. D'un point de vue logistique, tout devrait se dérouler correctement. Je souligne que nous soutenons l'ajout à l'article 10. Enfin, le dernier mot n'a pas été dit non plus au sujet du rôle de la Cour d'arbitrage.

Si l'amendement déposé par MM. Pieters et Leterme m'a initialement paru convaincant, les explications de la ministre l'ont été davantage encore. Lorsqu'il s'agit de l'interprétation de la notion de loi, la ministre doit suivre sa logique.

Il ne faut cependant pas abuser de telles remarques technico-juridiques pour freiner la concrétisation de ce beau principe de l'égalité. Quoi qu'il en soit, nous approuverons le présent projet de révision.

specialist, maar leg er toch de nadruk op dat het in ieders belang is om belangrijke politieke opties als deze ook juridisch correct en coherent vertalen.

Ik zal niet op alle gemaakte opmerkingen ingaan, maar wens toch te beklemtonen dat de toevoeging aan artikel 10 onze uitdrukkelijke steun geniet omwille van de rol die het Arbitragehof ter zake kan spelen en het gewicht dat de bepaling daardoor toebedeeld krijgt. De opmerking, verwoord in het amendement van de collega's Leterme en Pieters, over de wegvalling van de competentie van de federale wetgever voor de provinciale en gemeentelijke aangelegenheden deelde ik oorspronkelijk, maar uit de argumentatie van de minister kon ik afleiden dat voor enkele deelterreinen, bijvoorbeeld voor de politieraden, de wet nog meer aangepast wordt.

Mevrouw de minister, ik wil u vragen om de logica te volgen die wij hebben gevolgd bij de wijziging van artikel 184 van de Grondwet over de politie, waarbij wij een duidelijk standpunt hebben ingenomen over de betekenis van het woord "wet", zeker in een nieuw grondwetsartikel na de regionalisering. Graag hoorde ik van u de bevestiging dat die logica ook daar volledig gevolgd wordt. Mij lijkt dat evident, maar het zou toch interessant zijn als u mijn vraag positief zou kunnen beantwoorden, zodat elke twijfel over dat punt helemaal weggenomen wordt.

Ik kan mij echter niet van de indruk ontdoen dat sommigen zich verschuilen achter deze juridisch-technische opmerkingen om hun problemen ten gronde met deze nieuwe stap in de richting van feitelijke gelijkheid tussen mannen en vrouwen te verhullen. Voor onze groep is het duidelijk. Wij wensen dat er echte stappen worden gezet in de richting van een grotere gelijkheid tussen mannen en vrouwen op het terrein van de politieke besluitvorming en op alle andere maatschappelijke terreinen. Deze wijziging van de Grondwet is een reële bijdrage daartoe en geniet dan ook onze volledige steun.

01.27 Magda De Meyer (SP.A): Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, collega's, wij zijn als SP.A erg blij met het inschrijven van de gelijkheid van mannen en vrouwen in de Grondwet. Zoals u weet en zoals de verslaggeefster, mevrouw Moerman, ook terecht heeft opgemerkt zaten wij met gemengde gevoelens over het tweede stukje van de wijziging. Het ging met name om de formulering dat de uitvoerende organen vanaf nu personen van verschillend geslacht moeten tellen. U weet dat wij bang zijn voor een mogelijke minimalistische interpretatie daarvan, waarbij men ervan zou kunnen uitgaan dat het voldoende is als regeringen, schepencolleges en deputaties één vrouw tellen. Dat mag volgens ons absoluut de interpretatie niet zijn. Men zou dan immers een betonnering van de "excuus-Truus" krijgen, wat zeker niet de bedoeling is.

De realiteit is vandaag zo schrijnend dat dit hoe dan ook een stap vooruit betekent voor de vrouwen in de politiek. Als men weet dat een derde van de schepencolleges geen enkele vrouw telt en als men weet dat de Brusselse regering en de Duitse gemeenschapsregering, getoetst aan deze nieuwe regeling, in één klap ongrondwettelijk worden, dan is het belangrijk dat dit soort dingen gebeurt. Wij stemmen dan voor één vogel in de hand.

Wij willen nu onmiddellijk de ontwerpen bespreken. Ik meen dat wij

01.27 Magda De Meyer (SP.A): Le SP.A se réjouit de voir inscrite dans la Constitution l'égalité entre les hommes et les femmes. Toutefois, nous redoutons que les dispositions régissant cette égalité ne fassent l'objet d'une interprétation minimaliste sur le plan de la composition des organes exécutifs. Nous craignons en effet que l'on se contente de désigner quelques candidates pour faire croire qu'on respecte la loi. Le présent projet représente certes un net progrès sur la voie d'une représentation plus équitable des femmes en politique. Nous aurons bientôt à traiter des projets portant les modalités d'exécution de la loi pour ce qui regarde la parité sur les listes et la fermeture-éclair en tête de liste. Le Vlaams Blok n'a pas de leçon à

ons op dat punt aansluiten bij de meeste sprekers. Mevrouw de minister heeft in de commissie uitdrukkelijk de garantie gegeven dat die ontwerpen nu ter tafel zullen komen. Deze ontwerpen zullen de formele gelijkheid die in de Grondwet is ingeschreven in werkelijkheid omzetten. Het gaat meer bepaald over het ontwerp inzake pariteit op de lijsten en over het ontwerp met betrekking tot de rits bovenaan. Een evaluatie van de recente gemeenteraadsverkiezingen toonde trouwens aan dat op de lijsten die al aan deze beide principes voldeden 40% vrouwen verkozen waren. Dat toont duidelijk aan dat een dergelijke maatregel wel degelijk zinnig is. Ik ben dan ook wat verwonderd en enigszins geërgerd door de kritiek van het Vlaams Blok. In diezelfde zeer goede analyse van de jongste gemeenteraadsverkiezingen uitgegeven door het ministerie – een onverdachte bron – staat immers uitdrukkelijk dat het Vlaams Blok in het algemeen lijsten heeft die voor vrouwen ongunstiger zijn dan alle andere partijen. Ik meen dan ook niet dat deze partij ons lessen moet geven over vrouwvriendelijkheid in de politiek.

Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, collega's, ik heb absoluut niets tegen mannen. Ik meen dat het VTM-journaal van gisteren dat nog maar eens bewezen heeft. Ik wil wel eindigen met een bekend citaat: "Een man hoeft voor mij zijn plaats in de tram niet af te staan, ik ben al blij met zijn plaats in de raad van bestuur".

01.28 Kristien Grauwels (AGALEV-ECOLO): Mijnheer de voorzitter, mevrouw minister, collega's, ik wens een persoonlijke benadering te geven van de voorliggende wetsontwerpen.

Ik wens te beginnen met te stellen dat ik kom uit een gezin waarin gelijkheid tussen mannen en vrouwen een vanzelfsprekendheid was. Mijn moeder was daarin een heel bepalende factor. Zij waakte over gelijke behandeling en gelijke kansen alhoewel ze zelf uit een totaal andere cultuur kwam. Ik kom uit een gemeente die door de Vlaamse minister van Gelijke Kansen, mevrouw Vogels, werd uitgeroepen tot de meest evenwichtige gemeente omdat er evenveel vrouwelijke als mannelijke verkozenen zijn, er een vrouwelijke burgemeester is en er een evenwichtig schepencollege is. Ik maak deel uit van een groene fractie met meer vrouwelijke dan mannelijke parlementsleden. Onze fractie wordt ook paritair geleid door een man en een vrouw. De groenen leveren vier vrouwelijke ministers.

Waarom zeg ik dit allemaal, collega's? Ik wil ermee aantonen dat er verschillende factoren zijn die meespelen om in de praktijk een gelijke kansenbeleid te realiseren. Het is een kwestie van visie en overtuiging. Het is een kwestie van mentaliteit. Het is een kwestie van tijdsgeschiedenis maar ook van een politieke keuze.

Ik kom dan bij die politieke keuze. Sinds 1986 kent de groene fractie in de praktijk het ritsprincipe op de lijsten. We passen dat consequent toe en niet alleen voor de laatste plaatsen maar ook voor de verkiesbare plaatsen. Het gevolg is dat vrouwen ook effectief worden verkozen. Het gevolg is ook dat men in pre-electorale campagnes en in de partijwerking vrouwen zoekt. Men is daar heel actief mee bezig.

Vrouwen moeten dikwijls uitdrukkelijker aangesproken worden om zich kandidaat te stellen en zich te engageren in een politieke partij. Dikwijls is dit het gevolg van een soort valse bescheidenheid en een verantwoordelijkheidsgevoel. Men wil zich pas volledig engageren als

nous donner en matière de promotion du statut des femmes. Le rapport du ministère fait apparaître que les listes Vlaams Blok comptent parmi les listes les moins féministes. Je n'ai rien contre les hommes. Je ne suis pas de celles qui estiment qu'ils doivent leur céder leur place dans les tramways. Je me contenterai personnellement de prendre leur place au sein des conseils d'administration.

01.28 Kristien Grauwels (AGALEV-ECOLO): Dans ma famille, l'égalité entre les sexes allait de soi. Et dans ma commune, le bourgmestre est une femme et le collège des échevins ainsi que le conseil communal sont composés de manière équilibrée. Enfin, mon groupe politique compte plus de femmes que d'hommes et mon parti compte beaucoup de femmes ministres.

L'égalité présuppose des choix politiques. Les écologistes appliquent le principe de la fermeture-éclair depuis longtemps déjà. Pour constituer nos listes de façon équilibrée, nous devons trouver des femmes que la politique active intéresse, leur parler et les motiver. Les femmes sont certes ambitieuses et instruites mais elles sont en même temps trop modestes et ont un trop grand sens des responsabilités qui fait qu'elles ne veulent pas négliger d'autres tâches.

Dans la pratique, les mêmes lois influencent différemment la vie d'un homme ou d'une femme.

daarvoor genoeg tijd overblijft. Vrouwen die zich kandidaat stellen moeten ook gelijke kansen krijgen op verkiesbare plaatsen. Het is niet om in verkiezingsperiodes tegemoet te komen aan een tendens dat vrouwen op lijsten moeten staan. Het is uitdrukkelijk de bedoeling dat ze verkiesbare plaatsen krijgen.

Ik ben dan ook blij met de getuigenis van Fientje Moerman. Zij beklemtoonde dat, als vrouwen een rol willen spelen in de politiek, men ze dikwijls niet ziet staan. Dit heeft niets te maken met ambitie of slechte wil van mannelijke collega's, maar wel met een bepaalde cultuur die al jarenlang bestaat en waarvan het moeilijk is die te veranderen.

In principe gaan wij er allemaal van uit – ik hoor niemand het tegendeel beweren – dat mannen en vrouwen gelijk zijn. In de praktijk draaien dezelfde wettelijke maatregelen die men treft anders uit in het leven van een man dan van een vrouw. Dat geldt vandaag ook nog, in 2002. Hoe kan men anders verklaren dat evenveel mannen als vrouwen universitaire studies afmaken. Als men echter kijkt naar waar zij doorgroeien in het bedrijfsleven of een federale administratie, dan ziet men dat er nog weinig vrouwen aanwezig zijn. Hoe valt anders te verklaren dat vooral vrouwen nu ook nog zorgverlof opnemen en zich zorgtaken aantrekken, terwijl zij evengoed als hun mannelijke collega's een dubbele dagtaak hebben?

Ik wil even ingaan op het voorstel van aanwezigheid van vrouwen in de uitvoerende organen. Een vertegenwoordiger van een andere sekse in uitvoerende organen is wel wat minimalistisch. Net als mevrouw De Meyer vertrouw ik er dan ook op dat de minister snel verder wil gaan om dat in de praktijk gerealiseerd te zien. Ik had zelf twee jaar geleden al het voorstel gedaan om in het schepencollege en in de deputatie minimum een derde vrouwen verplicht te stellen. Dat zou eigenlijk een logisch gevolg moeten kunnen zijn van de nu al geldende regel dat een derde op de kieslijst vrouwen moeten zijn.

Zijn al deze wettelijke regelingen wel nodig? Dat is een argument dat dikwijls tegen ons wordt gebruikt. Ik ben overtuigd van wel. Enerzijds – het zal u misschien verwonderen – om ook de rechten van de mannen veilig te stellen. Anderzijds omdat ik niet wil wachten op een mentaliteitsverandering die is ingezet, maar zeer traag tot resultaten leidt en zich heel traag vertaalt in politieke vertegenwoordiging.

Om af te sluiten: ik wens mijzelf een lang leven toe, om nog mee te kunnen maken dat wij een vrouwelijke eerste minister en een vrouwelijke parlementsvoorzitter hebben.

01.29 Raymond Langendries (PSC): Monsieur le président, madame la vice-première ministre, chers collègues, ce n'est pas contraint et forcé que je me trouve à la tribune. Certains témoins au sein de cette assemblée conviendront que je représente ici mon parti. En l'occurrence, je souhaiterais excuser Mme Milquet qui, soit dit en passant, est la seule femme présidente de parti, en tout cas à la Chambre.

01.30 Le président: Il y en a eu d'autres!

(Contestation de Mme Claudine Drion)

Autant d'hommes que de femmes font des études universitaires mais il y a sensiblement davantage d'hommes que de femmes dans les entreprises ainsi que dans l'administration. Par ailleurs, ce sont encore toujours les femmes qui se chargent de l'intendance à la maison et qui prennent congé pour dispenser des soins.

En ce qui concerne la représentation des femmes dans les organes exécutifs, il n'y a rien de plus minimaliste qu'une seule représentante.

Il y a deux ans, j'avais déjà proposé qu'un tiers des conseils communaux soit obligatoirement composé de femmes. Je suis convaincue de la nécessité de fixer ces quotas par le biais d'une loi, notamment aussi pour défendre les droits des hommes.

J'espère vivre suffisamment longtemps pour pouvoir saluer un premier ministre et un président de la Chambre de sexe féminin.

01.29 Raymond Langendries (PSC): Mevrouw Milquet laat zich verontschuldigen voor de bespreking van vandaag. Ik hoef er niet meer op te wijzen dat mevrouw Milquet de enige vrouwelijke partijvoorzitter is.

01.31 Raymond Langendries (PSC): Chez nous, elle assume complètement la présidence du parti. Et je puis vous assurer que nous, les hommes, avons intérêt à nous battre pour occuper la place qui nous revient.

(Contestations sur plusieurs bancs)

J'admets donc que notre parti n'est pas le seul exemple en la matière, heureusement. Je ne dirai pas autre chose que ce que Mme Milquet aurait voulu vous dire à cette tribune. Je n'ai pas voulu non plus vous lire le texte qu'elle avait rédigé à votre intention, madame la vice-première ministre. Quelques tournures de phrases n'auraient pas convenu à la présence d'un homme à cette tribune. Mais en ce qui me concerne, je pense qu'il faut avancer en la matière. Je citerai quelques exemples concrets concernant la politique communale. Il est évident que si l'on ne force pas les portes en prévoyant des obligations – c'est l'une de vos préoccupations puisque vous présentez ce projet au vote du parlement –, nous n'arriverons jamais à obtenir une véritable égalité en ce qui concerne la gestion publique. C'est particulièrement vrai pour les communes puisque c'est à ce niveau que tout commence.

Dans ma commune, la moitié des candidats inscrits sur la liste communale étaient des femmes. Elles figuraient en alternance avec les hommes. Malheureusement, seules deux femmes ont été élues sur quatorze candidats. C'est peu. Il faut donc continuer à progresser en la matière. Je n'ai rien contre les femmes, au contraire. Je tiens à vous réaffirmer mon soutien et celui de mon groupe, à des degrés divers sans doute puisque nous ne sommes pas tous sur la même longueur d'ondes à ce niveau.

Le groupe PSC soutiendra donc cette proposition de modification.

01.32 Laurette Onkelinx, ministre: Monsieur le président, chers collègues, permettez-moi d'abord de remercier Mme Moerman et Mme Milquet pour leur rapport. Celui-ci démontre qu'après les travaux approfondis qui ont été menés au Sénat, la commission de la Chambre n'a érudé aucune question.

Je remercie également les orateurs et oratrices qui sont intervenus à cette tribune pour éclairer les travaux de notre assemblée. Enfin, je remercie le président de la Chambre d'avoir donné une impulsion décisive pour rattraper le retard.

01.33 Le président: Quelle est cette réticence, madame la ministre? Vous me connaissez mal!

01.34 Laurette Onkelinx, ministre: Chers collègues, l'histoire démontre que si les femmes ont connu, au fil des siècles, des statuts plus ou moins favorables, leur égalité de statut avec les hommes n'a finalement jamais été complète. Pourtant, l'incontestable progression réalisée depuis un siècle est là pour démontrer que l'inégalité n'est pas une fatalité mais une histoire.

La question s'est encore posée aujourd'hui de savoir si la présence d'une disposition garantissant expressément l'égalité des femmes et

01.31 Raymond Langendries (PSC): In de PSC moeten de mannen een echte strijd leveren om hun rechtmatige plaats te verdedigen.

Wat de gemeentepolitiek betreft, vind ik dat terzake verplichtingen moeten worden opgelegd. In mijn gemeente was de kieslijst paritair samengesteld, maar er werden slechts twee van de veertien vrouwen verkozen! Ik heb niets tegen de vrouwen, wel integendeel! De PSC-fractie zal die voorstellen tot wijziging van de Grondwet dan ook steunen.

01.32 Minister Laurette Onkelinx: Ik dank de dames Moerman en Milquet voor hun verslag. Tijdens de werkzaamheden in de Kamer en de Senaat zijn wij geen enkele vraag uit de weg gegaan. Ik dank ook de diverse sprekers die hier vandaag het woord hebben gevoerd en zelfs de voorzitter, die die discussie een definitieve impuls heeft gegeven.

01.33 De voorzitter: Van waar die terughoudendheid? U kent mij slecht!

01.34 Minister Laurette Onkelinx: Er is altijd al een echte ongelijkheid tussen mannen en vrouwen geweest. Sinds een eeuw is zij niet langer onvermijdelijk. Ook vandaag nog is de vraag gerezen of het opportuun is de Grondwet in die zin te wijzigen, rekening houdend met het bestaan

des hommes se justifiait.

Le principe de l'égalité de traitement des citoyens est, en effet, le fondement de la démocratie et il s'accompagne de l'interdiction de toute forme de discrimination, qu'elle soit directe ou indirecte. Le respect de ce principe contient une dimension positive, c'est-à-dire qu'il oblige à œuvrer en faveur de l'égalité, et permet d'adopter des mesures dites de discrimination d'actions positives sous certaines conditions. Enfin, le principe de l'égalité des femmes et des hommes est contenu, sans contestation possible, dans l'actuel article 10 de la Constitution.

Cependant, il n'en demeure pas moins que des signes d'inégalité continuent à être repérés dans tous les domaines de notre société, plusieurs orateurs en ont parlé aujourd'hui. Inégalité économique, perceptible sur le marché de l'emploi: les femmes restent concentrées dans les secteurs à bas salaire, dans certaines fonctions, dans les emplois atypiques: temps partiel, emplois précaires. Malgré une progression constante, le taux d'emploi n'atteint que 51,5% contre 69,5% chez les hommes. Le taux de chômage est plus élevé pour les femmes, qui sont particulièrement surreprésentées parmi les chômeurs de plus de 50 ans.

Le salaire moyen des femmes représente 84% du salaire moyen des hommes et la lutte contre les disparités salariales injustifiées est toujours d'actualité.

Pour leur part, les communautés et les régions se préoccupent de l'accès des filles et des femmes à certaines filières de l'enseignement et de la formation, inégalité socioculturelle qui résulte d'une représentation stéréotypée des rôles sexuels.

Faut-il rappeler que l'essentiel des charges familiales incombe encore aux femmes et que certaines formes de violence se tournent presque exclusivement contre elles? Inégalité aussi par rapport à la prise de décision et bien entendu aussi par rapport à la décision politique.

Je citerai à nouveau deux chiffres, à l'issue du scrutin du 13 juin 1999: la proportion de femmes élues n'a atteint que 22,1% pour l'ensemble des assemblées concernées. Après les élections du 8 octobre 2000, un tiers des communes belges installait des collèges des bourgmestre et échevins unisexes.

Er werden zeker al essentiële stappen gezet. Het beleid van gelijke kansen tussen mannen en vrouwen dat sinds 1985 op federaal vlak werd gevoerd, heeft resultaten geboekt. Er moet echter een nieuwe dynamiek aan de zaak worden gegeven. België wil door de voorgestelde herziening van de Grondwet echter een meer voluntaristisch proces inzake de gelijkheid van vrouwen en mannen lanceren.

De voorgestelde alinea van artikel 10 heeft een uitdrukkelijke draagwijdte inzake het positief recht dat de gelijkheid van vrouwen en mannen moet verzekeren. De voorgestelde bepalingen in artikel 11bis vloeien voort uit de wijzigingen opgenomen in artikel 10. De wetgever op alle machtsniveaus moet de gelijke uitoefening van de rechten en vrijheden van mannen en vrouwen garanderen, namelijk door een gelijke toegang tot de wetgevende en publieke mandaten te

van artikel 10 ervan. Op tal van gebieden, en dan vooral economische, bestaan er nog vele vormen van discriminatie: een hoger werkloosheidspercentage bij vrouwen, ongelijkheid op het stuk van de bezoldiging, enz. Er is tevens sprake van een sociaal-culturele ongelijkheid wanneer men vaststelt dat sommige studierichtingen enkel meisjes tellen.

Gemiddeld verdienen vrouwen maar 84% van wat een man met een identieke functie verdient. Vrouwen staan in voor de meeste huishoudelijke taken. Zij zijn vaak het slachtoffer van geweld. Zij zijn nog altijd ondervertegenwoordigd in het besluitvormingsproces en de politieke besluitvorming. Het aantal verkozen vrouwen ligt nog altijd uiterst laag, namelijk gemiddeld minder dan 30%.

D'importantes initiatives ont déjà été prises et la politique d'égalité des chances menée depuis 1985 a déjà porté ses fruits. Les progrès étaient toutefois si lents qu'il fallait donner une nouvelle impulsion. L'article 11bis découle de l'adaptation de l'article 10. Il convient de favoriser l'égal accès aux mandats électifs et publics. Le nouvel article 11bis contient, en outre, des dispositions concernant la composition des organes exécutifs.

bevorderen. De zogenaamde maatregelen van positieve actie, die voorkomen tussen de maatregelen die de gelijkheid in rechte kunnen vertalen in gelijkheid in de feiten, zullen zo over een constitutionele grondslag beschikken. Dit leek wenselijk en met het oog op de maatregelen tot bevordering van de gelijke toegang tot wetgevende mandaten noodzakelijk.

Tot slot, de hoop tot het nieuwe artikel 11bis een gemeente samenstelling van de uitvoeringorganen op alle niveaus van de besluitvorming.

De goedkeuring van de voorliggende grondwetsherziening zal, zoals ik reeds zei, een duidelijk signaal van verandering betekenen.

De herziening zal het mogelijk maken de verbintenissen na te leven die België aangaat op internationaal vlak. Het verzoek om een nieuw artikel over het recht tot gelijkheid van vrouwen en mannen in de Grondwet in te schrijven en om elke andere gepaste bepaling aan te brengen, werd reeds opgenomen in de overeenkomst inzake de afschaffing van alle vormen van discriminatie ten aanzien van vrouwen die in 1979 tijdens de vergadering van de Verenigde Naties werd goedgekeurd.

De teksten in voorbereiding liggen in de lijn van het verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap waarvan in artikel 2 wordt bepaald dat de toepassing van het principe van gelijkheid tussen mannen en vrouwen tot de opdracht van de Gemeenschap behoort en waarvan in artikel 3 wordt gestipuleerd dat de Gemeenschap ernaar streeft de gelijkheid tussen mannen en vrouwen in al haar acties te bevorderen.

Een andere belangrijke vraag betreft de bindende waarde van de teksten in voorbereiding. De vraag of de controle waarvan sprake in artikel 11bis door het Arbitragehof wordt uitgeoefend wegens het bestaande verband tussen voornoemd artikel en artikel 10 lijkt mij overbodig, daar een voorontwerp van bijzondere wet waardoor het Arbitragehof moet toezien op de toepassing van titel II van de Grondwet, in de Senaat werd voorgelegd.

Ten slotte bevestig ik de interpretatie van mevrouw Els Van Weert van de teksten voor het Lambermont-akkoord.

Enfin, il a été souligné à juste titre que les projets de révision n'offrent qu'un cadre qu'il convient de remplir rapidement.

L'alinéa 2 du projet d'article 11bis suppose, à l'égard des gouvernements de communautés et de régions, en vertu de l'article 123, §1er de la Constitution, l'adoption d'une loi spéciale pour la mise en œuvre du principe au-delà de la seule interdiction d'exécutifs unisexes. J'étudie ce point actuellement.

Parmi les priorités figure bien évidemment l'examen par votre assemblée des projets de loi assurant une présence égale des femmes et des hommes sur les listes de candidatures aux élections. Une analyse des élections communales et provinciales du 8 octobre 2000, dirigée par des historiennes, Mmes Eliane Gubin et Leen Van Molle, démontre que ces projets auraient un impact positif sur le nombre de femmes élues. Pour les raisons que l'on peut bien

Cette révision permet à la Belgique de respecter ses obligations internationales, notamment celle imposée à la suite de l'assemblée de l'ONU de 1979. Le traité créant la Communauté européenne contenait, par ailleurs, déjà une disposition en matière d'égalité de traitement entre les hommes et les femmes.

De nombreux orateurs sont intervenus au sujet de la mission de contrôle de la Cour d'Arbitrage. Dans ce cadre, un projet de loi spéciale sera prochainement déposé au Sénat.

Enfin, je souhaite répondre à Mme Els Van Weert que je confirme son interprétation en ce qui concerne les conséquences de cette révision pour les accords du Lambermont.

De ontwerpen tot herziening van de Grondwet bieden slechts een kader, dat ten spoedigste ingevuld zal moeten worden.

Het nieuwe artikel 11bis, tweede lid, met betrekking tot de Gemeenschaps- en Gewestregeringen, veronderstelt de goedkeuring van een bijzondere wet voor de toepassing van het principe, los van het verbod op uitsluitend uit leden van hetzelfde geslacht samengestelde uitvoerende organen.

comprendre, le gouvernement a, lors de sa dernière réunion, requis l'examen de ces textes en urgence.

Mesdames et messieurs, je ne tiendrai pas ici la liste des chantiers que la révision de la Constitution devra permettre d'ouvrir. Certaines perspectives ont été présentées par le rapport. La promotion de l'égal accès des femmes et des hommes aux mandats publics permet de couvrir un vaste champ, puisqu'il est acquis que ces termes visent tout mandat relevant d'une manifestation directe ou indirecte du suffrage universel et, d'une manière générale, de tout organe public nommé ou élu.

Le vote des projets de révision représentera également un encouragement pour le gouvernement à avancer dans les voies qu'il s'est tracées dans le cadre de sa politique en matière d'égalité des femmes et des hommes: collaboration renforcée avec les entités fédérées et les pouvoirs locaux, intégration de la perspective de genre et d'égalité à tous les niveaux de la décision politique et dans les pratiques des autorités publiques ou encore installation d'un institut chargé de veiller au respect de l'égalité des femmes et des hommes.

Voilà, monsieur le président, mesdames et messieurs, ce que je voulais vous dire aujourd'hui. Le sort réservé aux femmes de par le monde traduit l'injustice, quand ce n'est pas l'intolérable. Nous avons en tête de nombreux exemples de l'actualité qui démontrent que les femmes sont les premiers otages des dictatures, les premières victimes de la pauvreté et ravalées au rang d'instrument dans des stratégies de guerre.

La Belgique a toujours adopté, dans le cadre de ses relations internationales, une attitude particulièrement résolue sur la question du respect des droits des femmes, qui sont partie intégrante des droits humains. S'employer à faire respecter ici et sans la moindre ambiguïté le principe de l'égalité des femmes et des hommes, c'est donc renforcer notre capacité de convaincre dans le concert des nations.

01.35 Raymond Langendries (PSC): Monsieur le président, d'excellentes suggestions ont été formulées, notamment par la représentante d'Agalev. Pour montrer sa bonne volonté, le PSC pourrait assez rapidement entrer dans le cadre de ce qu'elle a proposé, à savoir veiller à ce qu'on ait enfin une première ministre au lieu d'un premier ministre.

Si un certain nombre de partis politiques ici présents le souhaitent, nous sommes prêts à déposer une motion de méfiance constructive et à proposer une première ministre à la nomination par le Roi. Si vous le voulez, je peux même proposer un nom, mais je pense que ce serait un peu indélicat.

Notez, monsieur le président, que je n'ai nullement parlé de la présidence de la Chambre.

De bespreking door deze assemblee van de wetsontwerpen die een gelijke vertegenwoordiging van mannen en vrouwen op de kieslijsten moeten waarborgen, is eveneens een prioriteit. Gespecialiseerde historica's hebben aangetoond dat deze voorontwerpen een positief effect zouden hebben op het aantal verkozen vrouwen.

Het verslag omvat nog andere perspectieven, zoals het bevorderen van de gelijke toegang voor mannen en vrouwen tot openbare mandaten, waarmee bedoeld wordt op "elk mandaat dat valt onder rechtstreekse of onrechtstreekse manifestatie van het algemeen kiesrecht, en in het algemeen, op elk benoemd of verkozen publiek orgaan".

De goedkeuring van de ontwerpen tot herziening van de Grondwet is voor de regering een duwtje in de rug in het kader van haar gelijkekansenbeleid. Over de hele wereld worden vrouwen nog steeds onrechtvaardig behandeld. Zij worden het hardst getroffen door de dictatuur, de armoede en de oorlog. België is steeds vastberaden opgekomen voor de rechten van de vrouw.

Als we het principe van de gelijkheid van mannen en vrouwen bekrachtigen, zal onze overtuigingskracht des te groter zijn in het concert der naties.

01.35 Raymond Langendries (PSC): De PSC steunt het door Agalev geformuleerde voorstel van een vrouwelijke premier. We zijn bereid om een motie in die zin in te dienen, voor zover een voldoende aantal parlementsleden die motie steunen.

01.36 Le président: Je vous remercie de m'épargner!

01.37 Kristien Grauwels (AGALEV-ECOLO): Mijnheer de voorzitter, ik kan niet nalaten om daarop te reageren. Ik droom ervan een lang leven te hebben waarin ik dat kan meemaken, op een manier waarbij dat heel vanzelfsprekend zal worden gevonden. Dan zullen wij daaraan geen aparte besprekingen meer moeten wijden. Iedereen zal het doodgewoon vinden. Ik hoop dat wij dat allemaal kunnen meemaken.

01.37 Kristien Grauwels (AGALEV-ECOLO): J'espère vivre assez longtemps pour assister à cela et j'espère qu'il viendra un moment où ce sera la chose la plus naturelle au monde.

01.38 Raymond Langendries (PSC): Ik wou alleen helpen.

01.39 De voorzitter: Collega's, wij hebben tien sprekers gehad, waaronder acht vrouwen en twee mannen.

01.39 Le président: Dix orateurs ont pris la parole: huit femmes et deux hommes.

De bespreking is gesloten.
La discussion est close.

Bespreking van het enig artikel
Discussion de l'article unique

Wij vatten de bespreking van het enig artikel aan van het ontwerp nr. 1140. De door de commissie aangenomen tekst geldt als basis voor de bespreking. (Rgt 66,4) **(1140/1)**
Nous passons à la discussion de l'article unique du projet n° 1140. Le texte adopté par la commission sert de base à la discussion. (Rgt 66,4) **(1140/1)**

Ingediend amendement:
Amendement déposé:

Enig artikel/Article unique
- 1: Koen Bultinck c.s. (1140/3)

De stemming over het amendement en het enig artikel wordt aangehouden.
Le vote sur l'amendement et l'article unique est réservé.

De bespreking van het enig artikel is gesloten. De stemming over het aangehouden amendement alsook over het ontwerp tot herziening zal later plaatsvinden.
La discussion de l'article unique est close. Le vote sur l'amendement réservé ainsi que sur le projet de révision aura lieu ultérieurement.

Wij vatten de bespreking van het enig artikel aan van het ontwerp nr. 1141. De door de commissie aangenomen tekst geldt als basis voor de bespreking. (Rgt 66,4) **(1141/1)**
Nous passons à la discussion de l'article unique du projet n° 1141. Le texte adopté par la commission sert de base à la discussion. (Rgt 66,4) **(1141/1)**

Ingediend amendement:
Amendement déposé:

Enig artikel/Article unique
- 2: Yves Leterme (1141/3)

De stemming over het amendement en het enig artikel wordt aangehouden.
Le vote sur l'amendement et l'article unique est réservé.

De bespreking van het enig artikel is gesloten. De stemming over het aangehouden amendement alsook over het ontwerp tot herziening zal later plaatsvinden.
La discussion de l'article unique est close. Le vote sur l'amendement réservé ainsi que sur le projet de

révision aura lieu ultérieurement.

Il est vrai, chers collègues, madame la ministre, que ce sera un moment important et, personnellement, j'y suis très sensible.

De vergadering is gesloten.

La séance est levée.

La séance est levée à 16.09 heures. Prochaine séance jeudi 24 janvier 2002 à 14.15 heures.

De vergadering wordt gesloten om 16.09 uur. Volgende vergadering donderdag 24 januari 2002 om 14.15 uur.

BIJLAGE**ANNEXE****PLENUMVERGADERING****SÉANCE PLÉNIÈRE**

WOENSDAG 23 JANUARI 2002

MERCREDI 23 JANVIER 2002

INTERNE BESLUITEN**DECISIONS INTERNES****COMMISSIES****COMMISSIONS**

Samenstelling

Composition

Volgende wijziging werd door de PS-fractie voorgesteld:

Commissie voor de Justitie*Plaatsvervangers*

De heer André Frédéric vervangen door de heer Yvan Mayeur.

La modification suivante a été proposée par le groupe PS:

Commission de la Justice*Membres suppléants*

Remplacer M. André Frédéric par M. Yvan Mayeur.

Volgende wijziging werd door de AGALEV-ECOLO-fractie voorgesteld:

Commissie belast met de problemen inzake Handels- en Economisch Recht*Effectieve leden*

Mevrouw Simonne Leen vervangen door de heer Jef Tavernier.

La modification suivante a été proposée par le groupe AGALEV-ECOLO:

Commission chargée des problèmes de Droit commercial et économique*Membres effectifs*

Remplacer Mme Simonne Leen par M. Jef Tavernier.

Volgende wijzigingen werden door het Vlaams Blok voorgesteld:

Commissie voor de Herziening van de Grondwet en de Hervorming van de Instellingen*Effectieve leden*

De heer Guido Tastenhoye vervangen door de heer Bart Laeremans.

Plaatsvervangers

De heer Bart Laeremans vervangen door de heer Guido Tastenhoye.

Commissie belast met de problemen inzake Handels- en Economisch Recht*Effectieve leden*

De heer Bart Laeremans vervangen door de heer Jaak Van den Broeck.

Les modifications suivantes ont été proposées par le Vlaams Blok:

Commission de Révision de la Constitution et de la Réforme des Institutions*Membres effectifs*

Remplacer M. Guido Tastenhoye par M. Bart Laeremans.

Membres suppléants

Remplacer M. Bart Laeremans par M. Guido Tastenhoye.

Commission chargée des problèmes de Droit commercial et économique*Membres effectifs*

Remplacer M. Bart Laeremans par M. Jaak Van den Broeck.

INTERPELLATIEVERZOEKEN**DEMANDES D'INTERPELLATION**

Ingekomen

Demandes

1. mevrouw Annemie Van de Casteele tot de eerste minister over "het belangenconflict ten aanzien van de Vlaamse initiatieven inzake tijds krediet".

(nr. 1073 – verzonden naar de commissie voor de Sociale Zaken)

2. de heer Geert Bourgeois tot de eerste minister over "de nieuwe regeringsprioriteiten".

1. Mme Annemie Van de Casteele au premier ministre sur "le conflit d'intérêts concernant les initiatives flamandes en matière de crédit-temps".

(n° 1073 – renvoi à la commission des Affaires sociales)

2. M. Geert Bourgeois au premier ministre sur "les nouvelles priorités du gouvernement".

(nr. 1074 – zonder voorwerp)

3. de heer Tony Van Parys tot de minister van Justitie over "het interview met Marc Dutroux".

(nr. 1075 – verzonden naar de commissie voor de Justitie)

4. de heer Geert Bourgeois tot de minister van Justitie over "de beveiliging in de gevangenis van Aarlen".

(nr. 1076 – verzonden naar de commissie voor de Justitie)

5. de heer Yves Leterme tot de eerste minister over "totstandkoming en inhoud van de zogenaamde 'prioriteitennota' van de regering-Verhofstadt".

(nr. 1077 – zonder voorwerp)

6. de heer Francis Van den Eynde tot de eerste minister over "de zogeheten prioriteitennota van de regering".

(nr. 1078 – zonder voorwerp)

7. de heer Ferdy Willems tot de minister van Justitie over "het bezoek van een senator en een journalist aan Marc Dutroux".

(nr. 1079 – verzonden naar de commissie voor de Justitie)

10. de heer Ferdy Willems tot de vice-eerste minister en minister van Begroting, Maatschappelijke Integratie en Sociale Economie over "de schadeloosstelling aan landbouwers die werden getroffen door de dioxine-crisis in 1999".

(nr. 1080 – omgewerkt in mondelinge vraag)

11. de heer Gerolf Annemans tot de minister van Justitie over "de pedofiliënnetwerken".

(nr. 1081 – verzonden naar de commissie voor de Justitie)

12. de heer Karel Van Hoorebeke tot de eerste minister over "de oprichting en de werking van DAT+".

(nr. 1082 – verzonden naar de commissie voor de Infrastructuur, het Verkeer en de Overheidsbedrijven)

13. de heer Josy Arens tot de minister van Justitie over "het bezoek van een VTM-journalist in de cel van Marc Dutroux".

(nr. 1083 – verzonden naar de commissie voor de Justitie)

14. mevrouw Joëlle Milquet tot de eerste minister over "de prioriteitennota 2002-2003 van de regering en de spanningen die daaromtrent binnen de meerderheid zijn ontstaan".

(nr. 1084 – zonder voorwerp)

15. de heer Hubert Brouns tot de minister van Consumentenzaken, Volksgezondheid en Leefmilieu over "de uitspraak in het proces tegen enkele veehandelaars".

(nr. 1085 – verzonden naar de commissie voor de Volksgezondheid, het Leefmilieu en de Maatschappelijke Hernieuwing)

(n° 1074 – sans objet)

3. M. Tony Van Parys au ministre de la Justice sur "l'interview de Marc Dutroux".

(n° 1075 – renvoi à la commission de la Justice)

4. M. Geert Bourgeois au ministre de la Justice sur "la sécurité à la prison d'Arlon".

(n° 1076 – renvoi à la commission de la Justice)

5. M. Yves Leterme au premier ministre sur "la confection et le contenu de la 'note de priorités' du gouvernement Verhofstadt".

(n° 1077 – sans objet)

6. M. Francis Van den Eynde au premier ministre sur "la note de priorités du gouvernement".

(n° 1078 – sans objet)

7. M. Ferdy Willems au ministre de la Justice sur "la visite rendue par un sénateur et un journaliste à Marc Dutroux".

(n° 1079 – renvoi à la commission de la Justice)

10. M. Ferdy Willems au vice-premier ministre et ministre du Budget, de l'Intégration sociale et de l'Economie sociale sur "l'indemnisation des agriculteurs touchés par la crise de la dioxine en 1999".

(n° 1080 – transformée en question orale)

11. M. Gerolf Annemans au ministre de la Justice sur "les réseaux pédophiles".

(n° 1081 – renvoi à la commission de la Justice)

12. M. Karel Van Hoorebeke au premier ministre sur "la création et le fonctionnement de la société DAT+".

(n° 1082 – renvoi à la commission de l'Infrastructure, des Communications et des Entreprises publiques)

13. M. Josy Arens au ministre de la Justice sur "la visite d'un journaliste de VTM dans la cellule occupée par Marc Dutroux".

(n° 1083 – renvoi à la commission de la Justice)

14. Mme Joëlle Milquet au premier ministre sur "la note de priorités 2002-2003 du gouvernement et les tensions qu'elle a suscitées au sein de la majorité".

(n° 1084 – sans objet)

15. M. Hubert Brouns à la ministre de la Protection de la consommation, de la Santé publique et de l'Environnement sur "le jugement prononcé dans le cadre du procès contre certains marchands de bétail".

(n° 1085 – renvoi à la commission de la Santé publique, de l'Environnement et du Renouveau de la Société)

16. de heer Josy Arens tot de minister van Justitie over "de organisatie en het verloop van het proces-Dutroux".

(nr. 1086 – verzonden naar de commissie voor de Justitie)

17. de heer Filip De Man tot de minister van Justitie over "de nakende wetswijziging en richtlijn inzake drugsbezit en -gebruik".

(nr. 1087 – verzonden naar de commissie voor de Justitie)

18. mevrouw Simonne Creyf tot de vice-eerste minister en minister van Mobiliteit en Vervoer over "het uitblijven van de maatregelen ten aanzien van de jonge piloten en leerling-piloten".

(nr. 1088 – verzonden naar de commissie voor de Infrastructuur, het Verkeer en de Overheidsbedrijven)

19. de heer Bart Laeremans tot de minister van Justitie over "de zaak Dedecker".

(nr. 1089 – verzonden naar de commissie voor de Justitie)

20. de heer Daniel Bacquelaine tot de minister van Consumentenzaken, Volksgezondheid en Leefmilieu over "het ontwerp van koninklijk besluit tot vaststelling van de normen voor de erkenning van de verenigingen, groepskabinetten en diensten voor thuiszorg".

(nr. 1090 – verzonden naar de commissie voor de Volksgezondheid, het Leefmilieu en de Maatschappelijke Hernieuwing)

21. de heer Ferdy Willems tot de minister van Consumentenzaken, Volksgezondheid en Leefmilieu over "de internationale veetransporten".

(nr. 1091 – verzonden naar de commissie voor de Volksgezondheid, het Leefmilieu en de Maatschappelijke Hernieuwing)

22. de heer Vincent Decroly tot de minister van Justitie over "het interview met Marc Dutroux".

(nr. 1092 – verzonden naar de commissie voor de Justitie)

23. de heer Luc Sevenhans tot de minister van Consumentenzaken, Volksgezondheid en Leefmilieu en tot de minister toegevoegd aan de minister van Buitenlandse Zaken, belast met Landbouw, over "de dierenvervoer".

(nr. 1093 – verzonden naar de commissie voor de Volksgezondheid, het Leefmilieu en de Maatschappelijke Hernieuwing)

16. M. Josy Arens au ministre de la Justice sur "l'organisation du procès Dutroux".

(n° 1086 – renvoi à la commission de la Justice)

17. M. Filip De Man au ministre de la Justice sur "le projet de modifier la législation et d'établir de nouvelles directives en ce qui concerne la possession et l'usage de drogues".

(n° 1087 – renvoi à la commission de la Justice)

18. Mme Simonne Creyf à la vice-première ministre et ministre de la Mobilité et des Transports sur "l'absence de mesures à l'égard des jeunes pilotes et des élèves pilotes".

(n° 1088 – renvoi à la commission de l'Infrastructure, des Communications et des Entreprises publiques)

19. M. Bart Laeremans au ministre de la Justice sur "l'affaire Dedecker".

(n° 1089 – renvoi à la commission de la Justice)

20. M. Daniel Bacquelaine à la ministre de la Protection de la consommation, de la Santé publique et de l'Environnement sur "le projet d'arrêté royal fixant les normes d'agrément des associations, cabinets de groupe et services de soins à domicile".

(n° 1090 – renvoi à la commission de la Santé publique, de l'Environnement et du Renouveau de la Société)

21. M. Ferdy Willems à la ministre de la Protection de la consommation, de la Santé publique et de l'Environnement sur "les transports internationaux de bétail".

(n° 1091 – renvoi à la commission de la Santé publique, de l'Environnement et du Renouveau de la Société)

22. M. Vincent Decroly au ministre de la Justice sur "l'interview de Marc Dutroux".

(n° 1092 – renvoi à la commission de la Justice)

23. M. Luc Sevenhans à la ministre de la Protection de la consommation, de la Santé publique et de l'Environnement et à la ministre adjointe au ministre des Affaires étrangères, chargée de l'Agriculture, sur "les transports d'animaux".

(n° 1093 – renvoi à la commission de la Santé publique, de l'Environnement et du Renouveau de la Société)

VOORSTELLEN

Toelating tot drukken

PROPOSITIONS

Autorisation d'impression

1. Wetsvoorstel (de heren Jan Peeters, Jos Ansoms en Olivier Chastel, mevrouw Frieda Brepoels en de heren Ludo Van Campenhout, André Smets en Claude Eerdeken) tot afschaffing van de verplichting om een reflecterende autonummerplaat aan te brengen op 1 januari 2002 (nr. 1597/1).

2. Wetsvoorstel (mevrouw Anne Barzin en de heren Serge Van Overtveldt en Philippe Collard) betreffende de informatiedoorstroming, in de precontractuele fase, over contracten waarbij een persoon aan een andere persoon het recht verleent om een handelsactiviteit uit te oefenen (nr. 1599/1).

Verzoek om advies van de Raad van State

Bij brief van 17 januari 2002 heeft de voorzitter van de Kamer het advies van de Raad van State gevraagd over de tekst van het wetsvoorstel van de heer Hugo Coveliers c.s. houdende verticale integratie van het openbaar ministerie en over de amendementen nrs. 1 en 2 van de heer Hugo Coveliers, ingediend op respectievelijk artikel 7 en 8 van het wetsvoorstel (nrs. 1559/1 tot 3–2001/2002).
Ter kennisgeving

MEDEDELINGEN

COMMISSIES

Verslagen

Volgende verslagen werden ingediend:
namens de commissie voor de Herziening van de Grondwet en de Hervorming van de Instellingen,
- door de dames Fientje Moerman en Joëlle Milquet, over:

. het ontwerp van tekst houdende herziening van titel II van de Grondwet, om een nieuw artikel in te voegen betreffende het recht op gelijkheid van vrouwen en mannen (overgezonden door de Senaat) (nr. 1140/2);

. het ontwerp van tekst houdende herziening van titel II van de Grondwet, met de bedoeling er een bepaling in te voegen betreffende het recht van de vrouwen en de mannen op gelijkheid en de bevordering van de gelijke toegang tot door verkiezing verkregen en openbare mandaten (overgezonden door de Senaat) (nr. 1141/5);

namens de commissie voor de Justitie,
- door mevrouw Fauzaya Talhaoui, over het wetsontwerp houdende overeenstemming van het belgische recht met het verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing, aangenomen te New York op 10 december 1984 (nr. 1387/6).

1. Proposition de loi (MM. Jan Peeters, Jos Ansoms et Olivier Chastel, Mme Frieda Brepoels et MM. Ludo Van Campenhout, André Smets et Claude Eerdeken) supprimant l'obligation de munir les véhicules automobiles d'une plaque rétro réfléchissante au 1er janvier 2002 (n° 1597/1).

2. Proposition de loi (Mme Anne Barzin et MM. Serge Van Overtveldt et Philippe Collard) sur l'information précontractuelle concernant les contrats par lesquels une personne accorde à une autre le droit d'exercer une activité commerciale (n° 1599/1).

Demande d'avis au Conseil d'Etat

Par lettre du 17 janvier 2002, le président de la Chambre a demandé l'avis du Conseil d'Etat sur le texte de la proposition de loi de M. Hugo Coveliers et consorts portant intégration verticale du ministère public et sur les amendements n°s 1 et 2 de M. Hugo Coveliers, introduits sur respectivement l'article 7 et 8 de la proposition de loi (n°s 1559/1 à 3–2001/2002).

Pour information

COMMUNICATIONS

COMMISSIONS

Rapports

Les rapports suivants ont été déposés:
au nom de la commission de Révision de la Constitution et de la Réforme des Institutions,
- par Mmes Fientje Moerman et Joëlle Milquet, sur:

. le projet de texte portant révision du titre II de la Constitution, en vue d'y insérer un article nouveau relatif au droit des femmes et des hommes à l'égalité (transmis par le Sénat) (n° 1140/2);

. le projet de texte portant révision du titre II de la Constitution, en vue d'y insérer une disposition relative au droit des femmes et des hommes à l'égalité et favorisant leur égal accès aux mandats électifs et publics (transmis par le Sénat) (n° 1141/5);

au nom de la commission de la Justice,
- par Mme Fauzaya Talhaoui, sur le projet de loi de mise en conformité du droit belge avec la convention contre la torture et autres peines ou traitements cruels, inhumains ou dégradants, faite à New York le 10 décembre 1984 (n° 1387/6).

REGERING**GOUVERNEMENT**

Ingediende wetsontwerpen

Dépôt de projets de loi

De regering heeft volgende wetsontwerpen ingediend:

- wetsontwerp houdende regeling van economische en individuele activiteiten met wapens (nr. 1598/1) (aangelegenheid zoals bedoeld in artikel 78 van de Grondwet);
- wetsontwerp tot wijziging van de bepalingen inzake de persoonlijke verschijning van de beklaagde en het artikel 421 van het Wetboek van strafvordering (nr. 1600/1) (aangelegenheid zoals bedoeld in artikel 77 van de Grondwet);

- wetsontwerp houdende uitbreiding van de mogelijkheden tot inbeslagneming en verbeurdverklaring in strafzaken (nr. 1601/1) (aangelegenheid zoals bedoeld in artikel 77 van de Grondwet).

Verzonden naar de commissie voor de Justitie

Le gouvernement a déposé les projets de loi suivants:

- projet de loi réglant des activités économiques et individuelles avec des armes (n° 1598/1) (matière visée à l'article 78 de la Constitution);

- projet de loi modifiant les dispositions concernant la comparution en personne du prévenu et l'article 421 du Code d'instruction criminelle (n° 1600/1) (matière visée à l'article 77 de la Constitution);

- projet de loi portant extension des possibilités de saisie et de confiscation en matière pénale (n° 1601/1) (matière visée à l'article 77 de la Constitution).

Renvoi à la commission de la Justice

Ingetrokken wetsontwerp

Retrait d'un projet de loi

Bij brief van 21 januari 2002 deelt de minister van Justitie mee dat hij zijn wetsontwerp tot interpretatie en wijziging van sommige bepalingen van de wet van 15 maart 1999 betreffende de beslechting van fiscale geschillen en van de wet van 23 maart 1999 betreffende de rechterlijke inrichting in fiscale zaken (nr. 1329/1) intrekt.

Par lettre du 21 janvier 2002, le ministre de la Justice fait savoir qu'il retire son projet de loi interprétant et modifiant certaines dispositions de la loi du 15 mars 1999 relative au contentieux en matière fiscale et de la loi du 23 mars 1999 relative à l'organisation judiciaire en matière fiscale (n° 1329/1).

Algemene uitgavenbegroting 2001

Budget général des dépenses 2001

In uitvoering van artikel 15, tweede lid, van de gecoördineerde wetten op de Rijkscomptabiliteit zendt de vice-eerste minister en minister van Begroting, Maatschappelijke Integratie en Sociale Economie over:

- bij brieven van 15 en 16 januari 2002, twee lijsten met herverdelingen van basisallocaties betreffende het ministerie van Financiën;
- bij brief van 18 januari 2002, een lijst met herverdelingen van basisallocaties betreffende het ministerie van Ambtenarenzaken;
- bij brief van 21 januari 2002, een lijst met herverdelingen van basisallocaties betreffende het ministerie van Buitenlandse Zaken;
- bij brief van 21 januari 2002, een lijst met herverdelingen van basisallocaties betreffende de Internationale Samenwerking.

Verzonden naar de commissie voor de Financiën en de Begroting

En exécution de l'article 15, 2ème alinéa, des lois coordonnées sur la comptabilité de l'Etat, le vice-premier ministre et ministre du Budget, de l'Intégration sociale et de l'Economie sociale transmet:

- par lettres des 15 et 16 janvier 2002, deux bulletins de redistributions d'allocations de base concernant le ministère des Finances;
- par lettre du 18 janvier 2002, un bulletin de redistributions d'allocations de base concernant le ministère de la Fonction publique;
- par lettre du 21 janvier 2002, un bulletin de redistributions d'allocations de base concernant le ministère des Affaires étrangères;
- par lettre du 21 janvier 2002, un bulletin de redistributions d'allocations de base concernant la Coopération internationale.

Renvoi à la commission des Finances et du Budget

Verslag

Rapport

Bij brief van 9 januari 2002 zendt het ministerie van Ambtenarenzaken een verslag over betreffende een adviesopdracht kwaliteit in de federale overheidsdiensten.

Verzonden naar de commissie voor de Binnenlandse Zaken, de Algemene Zaken en het Openbaar Ambt

ARBITRAGEHOF

Arresten

Met toepassing van artikel 113 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof geeft de griffier van het Arbitragehof kennis van:

- het arrest nr. 11/2002 uitgesproken op 16 januari 2002 over de prejudiciële vraag betreffende artikel 444 van het Wetboek van Koophandel (wet van 18 april 1851 op het faillissement, de bankbreuk en de opschorting van betaling), gesteld door de rechtbank van koophandel te Charleroi bij vonnis van 10 oktober 2000 inzake A. Posilovic en I. Vausort tegen de coöperatieve vennootschap P & V Verzekeringen;

(rolnummer: 2065)

- het arrest nr. 12/2002 uitgesproken op 16 januari 2002 betreffende de prejudiciële vragen over artikel 5, § 6, 2°, van de wet van 22 april 1999 betreffende de beroepstucht voor accountants en belastingconsulenten, gesteld door de bij artikel 7 van dezelfde wet opgerichte Commissie van beroep bij beslissing van 5 december 2000 inzake H. Hoogstraten;

(rolnummer: 2093)

- het arrest nr. 13/2002 uitgesproken op 16 januari 2002 over de beroepen tot vernietiging van:

. de ordonnantie van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie van 20 juli 2000 houdende goedkeuring van het samenwerkingsakkoord van 13 april 1999 tussen de federale Staat en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie en de Franse Gemeenschapscommissie inzake de begeleiding en de behandeling van daders van seksueel misbruik,

. de wet van 12 maart 2000 betreffende de instemming met het samenwerkingsakkoord tussen de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, de Franstalige Gemeenschapscommissie en de Federale Staat inzake de begeleiding en behandeling van daders van seksueel misbruik, ingesteld door de VZW "Centre de recherche-action et de consultations en sexo-criminologie" (CRASC); (rolnummers: 2119 en 2120)

Par lettre du 9 janvier 2002, le ministère de la Fonction publique transmet un rapport relatif à une mission de consultation sur la qualité dans la fonction publique fédérale.

Renvoi à la commission de l'Intérieur, des Affaires générales et de la Fonction publique

COUR D'ARBITRAGE

Arrêts

En application de l'article 113 de la loi spéciale du 6 janvier 1989 sur la Cour d'arbitrage, le greffier de la Cour d'arbitrage notifie:

- l'arrêt n° 11/2002 rendu le 16 janvier 2002 concernant la question préjudicielle relative à l'article 444 du Code de commerce (loi du 18 avril 1851 sur les faillites, banqueroutes et sursis), posée par le tribunal de commerce de Charleroi par jugement du 10 octobre 2000 en cause de A. Posilovic et I. Vausort contre la société coopérative P & V Assurances;

(n° du rôle: 2065)

- l'arrêt n° 12/2002 rendu le 16 janvier 2002 relatif aux questions préjudicielles concernant l'article 5, § 6, 2°, de la loi du 22 avril 1999 relative à la discipline professionnelle des experts-comptables et des conseils fiscaux, posées par la Commission d'appel instaurée par l'article 7 de la même loi par décision du 5 décembre 2000 en cause de H. Hoogstraten;

(n° du rôle: 2093)

- l'arrêt n° 13/2002 rendu le 16 janvier 2002 concernant les recours en annulation de:

. l'ordonnance de la Commission communautaire commune du 20 juillet 2000 portant approbation de l'Accord de coopération du 13 avril 1999 entre l'Etat fédéral et la Commission communautaire commune et la Commission communautaire française concernant la guidance et le traitement d'auteurs d'infractions à caractère sexuel,

. la loi du 12 mars 2000 portant assentiment de l'accord de coopération entre la Commission communautaire commune, la Commission communautaire française et l'Etat fédéral relatif à la guidance et au traitement d'auteurs d'infractions à caractère sexuel, introduits par l'ASBL centre de recherche-action et de consultations en sexo-criminologie (CRASC);

(n°^{os} du rôle: 2119 et 2120)

- het arrest nr. 14/2002 uitgesproken op 17 januari 2002 betreffende de prejudiciële vragen over artikel 57, § 2, van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, zoals gewijzigd bij artikel 65 van de wet van 15 juli 1996, gesteld door de arbeidsrechtbank te Kortrijk bij zes vonnissen van 4, 11 en 25 oktober en 8 en 22 november 2000 inzake respectievelijk S. Amasihohu, M. Lindner, M. Doe, M. Robleh Reali, M. Benouadah en M. Abderrahim tegen diverse OCMW's, gesteld door de arbeidsrechtbank te Gent bij vonnis van 17 november 2000 inzake G. Do tegen het OCMW van Gent en gesteld door het arbeidshof te Antwerpen bij arrest van 13 december 2000 inzake M. Rahaoui tegen het OCMW van Antwerpen; (rolnummers: 2054, 2058, 2069, 2075, 2081, 2083, 2084 en 2100)

- het arrest nr. 15/2002 uitgesproken op 17 januari 2002 betreffende de prejudiciële vragen over artikel 57, § 2, van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, zoals gewijzigd bij artikel 65 van de wet van 15 juli 1996, gesteld door de arbeidsrechtbank te Kortrijk bij vonnis van 7 februari 2001 inzake O. Mondjobe Mbuyi tegen het OCMW van Ingelmunster, bij vonnis van 7 maart 2001 inzake M. Mahmood tegen het OCMW van Kortrijk en bij vonnis van 18 april 2001 inzake A. Kluev tegen het OCMW van Kortrijk, gesteld door het arbeidshof te Gent bij arrest van 27 april 2001 inzake M. Ahmeti tegen het OCMW van Brugge en gesteld door het Hof van Cassatie bij arrest van 10 september 2001 inzake het OCMW van Hoei tegen N. Brajevic en R. Halilovic. (rolnummers: 2130, 2140, 2163, 2170 en 2245)

Ter kennisgeving

Prejudiciële vragen

Met toepassing van artikel 77 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof geeft de griffier van het Arbitragehof kennis van de prejudiciële vragen betreffende artikel 9 van de wet van 20 juli 1991 houdende sociale en diverse bepalingen, gesteld door het arbeidshof te Luik bij arrest van 4 december 2001 inzake B. Delhaye tegen de Rijksdienst voor arbeidsvoorziening (RVA) en het Algemeen Christelijk Vakverbond; de beschikking tot samenvoeging van deze zaak met de zaak met rolnummer 2247. (rolnummers: 2247 en 2299)

Ter kennisgeving

JAARVERSLAGEN

- l'arrêt n° 14/2002 rendu le 17 janvier 2002 concernant les questions préjudicielles relatives à l'article 57, § 2, de la loi du 8 juillet 1976 organique des centres publics d'aide sociale, tel qu'il a été modifié par l'article 65 de la loi du 15 juillet 1996, posées par le tribunal du travail de Courtrai par six jugements des 4, 11 et 25 octobre et 8 et 22 novembre 2000 en cause respectivement de S. Amasihohu, M. Lindner, M. Doe, M. Robleh Reali, M. Benouadah et M. Abderrahim contre divers CPAS, posées par le tribunal du travail de Gand par jugement du 17 novembre 2000 en cause de G. Do contre le CPAS de Gand et posées par la cour du travail d'Anvers par arrêt du 13 décembre 2000 en cause de M. Rahaoui contre le CPAS d'Anvers;

(n^{os} du rôle: 2054, 2058, 2069, 2075, 2081, 2083, 2084 et 2100)

- l'arrêt n° 15/2002 rendu le 17 janvier 2002 concernant les questions préjudicielles relatives à l'article 57, § 2, de la loi du 8 juillet 1976 organique des centres publics d'aide sociale, tel qu'il a été modifié par l'article 65 de la loi du 15 juillet 1996, posées par le tribunal du travail de Courtrai par jugement du 7 février 2001 en cause de O. Mondjobe Mbuyi contre le CPAS d'Ingelmunster, par jugement du 7 mars 2001 en cause de M. Mahmood contre le CPAS de Courtrai et par jugement du 18 avril 2001 en cause de A. Kluev contre le CPAS de Courtrai, posées par la cour du travail de Gand par arrêt du 27 avril 2001 en cause de M. Ahmeti contre le CPAS de Bruges et posées par la Cour de cassation par arrêt du 10 septembre 2001 en cause du CPAS de Huy contre N. Brajevic et R. Halilovic.

(n^{os} du rôle: 2130, 2140, 2163, 2170 et 2245)

Pour information

Questions préjudicielles

En application de l'article 77 de la loi spéciale du 6 janvier 1989 sur la Cour d'arbitrage, le greffier de la Cour d'arbitrage notifie les questions préjudicielles relatives à l'article 9 de la loi du 20 juillet 1991 portant des dispositions sociales et diverses, posées par la cour du travail de Liège par arrêt du 4 décembre 2001 en cause de B. Delhaye contre l'Office national de l'emploi (ONEm) et la Confédération des syndicats chrétiens; l'ordonnance de jonction de cette affaire avec l'affaire portant le n° de rôle 2247.

(n^{os} du rôle: 2247 et 2299)

Pour information

RAPPORTS ANNUELS

Overlegplatform inzake voorwaardelijke invrijheidstelling

Plate-forme de concertation relative à la libération conditionnelle

Bij brief van 9 januari 2002 zendt de voorzitter van het overlegplatform inzake voorwaardelijke invrijheidstelling de activiteitenverslagen 1999 en 2000 van het overlegplatform inzake voorwaardelijke invrijheidstelling over.

Verzonden naar de commissie voor de Justitie

Par lettre du 9 janvier 2002, le président de la plate-forme de concertation relative à la libération conditionnelle transmet les rapports d'activités 1999 et 2000 de la plate-forme de concertation relative à la libération conditionnelle.

Renvoi à la commission de la Justice

VARIA

DIVERS

Statistieken

Statistiques

Bij brief van 14 januari 2002 zendt de "Conseil des recteurs" de statistieken voor het jaar 2001 over betreffende "les étudiants et le personnel des institutions universitaires francophones de Belgique".

Verzonden naar de commissie voor het Bedrijfsleven, het Wetenschapsbeleid, het Onderwijs, de nationale wetenschappelijke en culturele Instellingen, de Middenstand en de Landbouw

Par lettre du 14 janvier 2002, le Conseil des recteurs transmet les statistiques pour l'année 2001 relatives aux étudiants et au personnel des institutions universitaires francophones de Belgique.

Renvoi à la commission de l'Economie, de la Politique scientifique, de l'Education, des Institutions scientifiques et culturelles nationales, des Classes moyennes et de l'Agriculture